

2001

þÿ™ É ¬ ½ ½ · Â ‘ À ì° ± Å° ¿ Â. ÿ ‘ ã í³ Ç
þÿ’ Å ¶ ± ½ Ä¹ ½ ìÂ » ¿³ ¿ Ä - Ç ½ · Â

Katsaros, Vasilis

þÿ· Ä±¹ Áµ⁻ ± · ± Å Ä±° Ä¹ ±° î½ ¼ µ » µ Ä î½

<http://hdl.handle.net/11728/7624>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟΚΑΥΚΟΣ,
Ο «ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ» ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ ΑΠΟ ΤΑ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΑ, τ. Ι₂' (1998-1999)
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2001

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟΚΑΥΚΟΣ
Ο «ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ» ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

Τά τελευταῖα χρόνια πληθαίνουν οἱ ἐργασίες πού ἀφιερώνουν εἰδικοὶ μελετητές στό πρόσωπο καί στό ἔργο τοῦ μητροπολίτη Ναυπάκτου Ἰωάννου Ἀποκαύκου, ἑνός σημαντικοῦ λογίου τοῦ λεγόμενου «Δεσποτάτου» τῆς Ἠπείρου¹, ἀλλά καί –ἴσως θά πρέπει νά τό τονίζουμε ἰδιαίτερα– ὀλοκλήρου τοῦ Βυζαντίου, σέ μιά ἐποχή λίγο πρὶν ἐκδηλωθεῖ ἡ τελευταία του «ἀναγέννηση», ἡ ἀνθρωπιστική κίνηση τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων².

Τό γεγονός τῆς ἐνασχόλησης μέ τήν προσωπικότητα καί τό ἔργο τοῦ λογίου μητροπολίτη δέν εἶναι τυχαῖο. Ὁ Ἰωάννης Ἀπόκαυκος παρέμεινε στήν ἀφάνεια ὡς τῆ στιγμή πού ἀναγνωρίζεται ἱστορικά ὁ ρόλος του ὡς πνευματικοῦ ἡγέτη³ καί δραματιστῆ μιᾶς ἐστίας ἀντίστασης, ἡ ὁποία μπορούσε ἀφ' ἑνός νά ὀρθωθεῖ ὡς φραγμός στήν κα-

1. Γιά τήν κατχρηστική χρήση τοῦ ὅρου «Δεσποτάτον» βλ. *L. Stiernon. Les origines du despotat d'Épire. A propos d'un livre récent. REB 17 (1959) 90-126. D. M. Nicol. Πρόσφατες ἐρευνες γιά τίς ἀπαιτήσεις τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, Ἠπειρωτικά Χρονικά 22 (1980) 39-48· πρὸς βλ. ἐπίσης τώρα τοῦ ἴδιου. Ἠπειρος. Ἀθήνα 1997. σ. 198, 201.*

2. Γιά τή μελέτη τοῦ φαινομένου τῆς τελευταίας βυζαντινῆς «ἀναγέννησης», βλ. *S. Runciman. The Last Byzantine Renaissance. Cambridge 1970 (= ἑλλ. μτφρ. Λάμπρου Καμπερίδου. Ἀθήνα 1980)*. Βλ. ἀκόμη *Geschichte und Kultur der Palaiologenzeit. Referate des Internationalen Symposiums zu Ehren von Herbert Hunger (Wien, 30. November bis 3. Dezember 1994)*, ἐπιμ. Werner Seibt, Wien 1996 passim.

3. Βλ. *G. Vasilevskij. Epirotica saeculi XIII. Iz perepiski Ioanna Navpaktskago. Viz. Vrem. 3 (1896) 233-299*. Πρὸς βλ. *Α. Μηλιαράκη. Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίης καί τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου 1204-1261. Ἀθήνα 1898 (β' ἐκδόσεως, ἐπιμ. Ἡρόδοτος Ρ. Ἀποστολίδης, ἔκδ. Ἰονικῆς Τράπεζας), Ἀθήνα 1995, passim.*

τακτητική όρμη τῶν Λατίνων στά νῶτα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀφ' ἑτέρου νά ξαναναστήσει στήν Πόλη τήν παλιά δύναμη αὐτῆς τῆς αὐτοκρατορίας'.

Ἡ ἔρευνα, πού ἀρχικά περιορίστηκε στό στενό φιλολογικό πλαίσιο καί στίς γραμματολογικές προσεγγίσεις τοῦ θέματος (ἐκδόσεις τῶν ἔργων⁵, κριτικές παρατηρήσεις⁶, μονογραφίες⁷), ἀπλώνεται στίς μέρες μας καί σέ ἄλλα πεδία (νομικά ἐρμηνευτικά θέματα⁸, ἔρευνα τῶν

4. Βλ. *A. D. Karpozilos*, The Ecclesiastical Controversy between the Kingdom of Nicaea and the Principality of Epiros (1217-1233), [Βυζαντινά Κείμενα καί Μελέται, 7], Θεσσαλονίκη, 1973, σ. 46-86. Πρβλ. *G. Prinzig*, Das Kaisertum im Staat von Epiros: Propagierung, Stabilisierung und Verfall, *Πρακτικά Διεθνoῦς Συμποσίου γιά τὸ Δεσποτᾶτο τῆς Ἡπείρου* ('Αρτα, 27-31 Μαΐου 1970), Ἀθήνα 1993, σ. 17-30.

5. Βλ. *A. Παπαδοπούλου-Κεραμέως*, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας [I-V, St. Petersburg 1891-1898], (φωτ. ἀντ. Bruxelles 1963), τόμ. Β' (1984), σ. 361-362, τόμ. Δ' (1897), σ. 119-125. *V. G. Vasilievskij*, Epirotica Saeculi XIII, *Viz. Vrem.* 3 (1896) 233-299. *A. Παπαδοπούλου-Κεραμέως*, Περί συνοικισμοῦ τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τὴν Φραγκικὴν κατὰκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, *Δελτ. Ἱστορ. καί Ἐθνολ. Ἐταιρ. τῆς Ἑλλάδος* 3 (1889) 451-455. Τοῦ ἴδιου, Ἀθηναϊκά ἐκ τοῦ 13' καί 14' αἰῶνος, *Ἀρμονία* 3 (1902) 209-224 καί 273-293. Τοῦ ἴδιου, Ἐπιγράμματα Ἰωάννου τοῦ Ἀποκαύκου, *Ἀθηνα* 15 (1903) 463-478. Τοῦ ἴδιου, Δυρραχινὰ ΒΖ 14 (1905) 568-574. Τοῦ ἴδιου, Ἰακίτης, μητροπολίτης Ἐρέσου, *Bessarionie*, série II, IX, 1905, anno X fasc. 87, Rome 1907, σ. 295-298. Τοῦ ἴδιου, Κερκυραϊκά, Ἰωάννης Ἀποκαύκος καί Γεώργιος Βαρδάνης, *Viz. Vrem.* 12 (1906) 334-351. Τοῦ ἴδιου, Συμβολή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος, *Recueil de Mémoires en l'honneur de l'académicien B. J. Lamanskiij 'Sbornik Statej Povyjasenij ch... V. I. Lamanškomu*, St. Petersburg 1907, σ. 227-250. Τοῦ ἴδιου, Κανονικὰ πράξεις Γεωργίου Βαρδάνη καί Ἰωάννου Ἀποκαύκου περὶ κληρονομικῆς ὑποθέσεως Θεοδώρου Διαβιτηνοῦ, «*Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος*» Ἀλεξανδρείας 4 (1908) 62-67. Τοῦ ἴδιου, Συνοδικὰ γράμματα Ἰωάννου τοῦ Ἀποκαύκου, μητροπολίτου Ναυπάκτου, *Βυζαντις*, τόμ. Α', τεῦχος 1, Ἀθήναι 1909, σ. 3-30. Τοῦ ἴδιου, Ἰωάννης Ἀποκαύκος καί Νικήτας Χωνιάτης, *Τεσσαρακονταετηρίς τῆς Καθηγείας Κ. Σ. Κόντου*, Φιλολογικὰ διατριβαὶ ὑπὸ τῶν μαθητῶν καί θαυμαστῶν αὐτοῦ προσφερόμεναι, ἐν Ἀθήναις 1909, σ. 373-382. *S. Péridès*, Jean Apokavkos, Lettres et autres documents inédits, *Izvestija Russkago Archeologičeskago Instituta v Konstantinopole* 14 (1909), Sofija 1909, σ. 69-100 (1-32). *A. I. Papadopoulos-Keramews*, *Noctes Petropolitanae. Sbornik vizantijskih tekstov XII-XIII. vekov*, St. Petersburg 1913 (φωτ. ἀντ. Leipzig 1976). *V. A. Bees*, Uuedierte Schriftstücke aus dem Kanzlei des Johannes Apokavkos des Metropoliten von Naupaktos in Aetolien, *BAN* 21 (1971/1974), Ἀθήναι 1976, σ. 57-160.

6. Βλ. *Γεωργίου Δ. Ζηκίδου*, Παρατηρήσεις εἰς τὰ Ἀθηναϊκά, τὰ ὑπὸ *A. Παπαδοπούλου-Κεραμέως* δημοσιευθέντα, *Ἀρμονία* 3 (1902) 507-511. Ἐρρῶκου *A. Σκάσιου*, Παρατηρήσεις εἰς τὰ Ἀθηναϊκά, τὰ ὑπὸ *A. Παπαδοπούλου-Κεραμέως* δημοσιευθέντα, *Ἀθηνα* 14 (1902) 493-505. *Γ. Βεργαδάκη*, Διορθώσεις εἰς τὰ Ἀθηναϊκά, *Ἐπετ. «Παροιασός»*, 7

πηγών⁹ κ.ά.¹⁰), δίνοντας προτεραιότητα στο θέμα τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν κειμένων ἀπό ἱστορική ἀποψη¹¹. Αὐτό ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν

(1903) 3-12. Α. Παταδοπούλου-Κεραμέως, Παρατηρήσεις εἰς τὰ Epirotica saeculi XIII, *Viz. Vrem.* 11 (1904) 849-866. Τοῦ ἴδιου, Διορθώσεις καὶ προσθήκαι εἰς τὰ Συνοδικὰ Γράμματα Ἰωάννου Ἀποκαύκου, *Βυζαντις* 1 (1909) 502-503. Γ. Α. Παπαβασιλείου, Κριτικαὶ παρατηρήσεις, *Ἀθηνᾶ* 21 (1909) 372-380. S. Pétrides, Jean Apokaukos, *Izvestija Russkago Archeologičeskago Instituta v Konstantinopole*, 15 (1911) 101-111. E. Βέη-Σεφερλή, Προσθήκαι καὶ Παρατηρήσεις, *ΒΝ* 21 (1971-1974), Ἀθῆναι 1976, σ. 161-243.

7. Βλ. M. Wellhofer, Johannes Apokaukos, Metropolit von Naupaktos in Aetolien (c. 1155-1233). Sein Leben und Seine Stellung in Despotat von Epirus [Diss. München], Freising 1913. Παθηνίου Κ. Πολάκη, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος, Μητροπολίτης Ναυπάκτου. Σελίδες ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ βυζαντινοῦ κράτους κατὰ τὸν 13^ο αἰῶνα, *Νέα Σιών* 18 (1923) 129-212, 449-474, 513-527 (καὶ Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Νέας Σιών», ἐν Ἱεροσολύμοις 1923). Κοσμᾶ Λαμπροπούλου, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος. Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρευνα τοῦ βίου καὶ τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου του, Ἀθῆναι 1988.

8. Βλ. Marie-Theres Fögen, Rechtsprechung mit Aristophanes, *Rechtshistorisches Journal* 1 (1982) 74-82. Τῆς ἴδιας, Ein heisses Eisen *RJ* 2 (1983) 85-96. Τῆς ἴδιας, Ein gangzgewöhnlicher Mord, *RJ* 3 (1984) 71-81. Τῆς ἴδιας, Horror Juris. Byzantinische Rechtsgelehrte disziplinieren ihren Metropolit, *Cupido Legum*, Frankfurt 1985, σ. 47-71. Σπ. Ν. Τρωιάνου, Οἱ πηγές τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου. Εἰσαγωγικὸ βοήθημα, Ἀθῆναι-Κομοτηγὴ 1986. Τοῦ ἴδιου, Οἱ λόγοι διαζυγίου στὸ νομολογιακὸ ἔργο τοῦ Ἰωάννη Ἀποκαύκου, Πρακτικὰ Α' Ἀρχαιολογικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Συνεδρίου Αἰτωλοακαρνανίας, Ἀγρίνιο, 21-22-23 Ὀκτωβρίου 1988, Ἀθῆναι 1991, σ. 273-290. Ἐλευθερία Παπαγιάννη, Μία ἀπόφασις τοῦ Ἀποκαύκου καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς βίος στὸν 13^ο αἰῶνα, ἔ.π., σ. 291-296. Τριανταφυλλίτσα Μανιάτη-Κοκκίνη, Μαρτυρία Ἰωάννου Ναυπάκτου τοῦ Ἀποκαύκου γιὰ τὴν κοινωνία τοῦ 13^ο αἰῶνα. Δύο ὑποθέσεις φόνου, ἔ.π., σ. 297-306.

9. Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Οἱ λόγοι τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, *ΕΕΒΣ* 27 (1957) 3-62 (=Σύλλαβος Βυζαντινῶν Μελετῶν καὶ Κειμένων, ἐν Ἀθῆναις 1961 καὶ φωτ. ἀνατ. ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη, 1992). Κοσμᾶ Λαμπροπούλου, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος καὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνας συγγραφεῖς, Πρακτικὰ Διεθνῶς Συμποσίου γιὰ τὸ Δεσποτάτο τῆς Ἠπείρου, σ. 551-557.

10. Βλ. Ἀγνῆς Βασιλικοπούλου-Ἰωαννίδου, Ἀνέκδοτη γραφὴ τοῦ Ἀποκαύκου στὸν ἐπίσκοπο Κορώνης, Πρακτικὰ τοῦ Διεθνῶς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν, τόμ. Β', ἐν Ἀθῆναις 1981-1982, σ. 241-248. Ἀλκμήρης Σταυρίδου-Ζαφράκα, Ἡ χρονολόγησις ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων τοῦ Ἰωάννη Ἀποκαύκου, *Ἐγνατία* 4 (1993-1994), Θεσσαλονίκη, 1995, σ. 143-168. Alice-Mary Talbot, Affirmative Action in the 13th Century: An Act of John Apokaukos concerning the Blachernitissa Monastery in Acta, στὸν τόμο ΦΙΛΕΛΛΗΝ. Studies in Honour of Robert Browning, Venice, 1996, σ. 349-409.

11. Βλ. Ν. Α. Bees, Ein politisches Treuebekenntnis von Benedictus, dem römisch-katholischen Bischof von Kefalonia (1228), *ΒΝ* 3 (1922) 165-176. Ν. Α. Βέη, Λέων-Μανουὴλ Μακρός, ἐπίσκοπος Βελᾶς, Καλοσπίτης, μητροπολίτης Λακίσσης, Χρυσοβέργης, μητροπολίτης Κορίνθου, *ΕΕΒΣ* 2 (1925) 122-148. Τοῦ ἴδιου, Ἡ μονή τοῦ Ὁσίου Λουκά

ανάγκη για μία συστηματικότερη προσέγγιση τῶν ἔργων του. Ὅλος αὐτός ὁ ἐρευνητικός ὄργανισμός ὑποδηλώνει τό εὖρος τῆς δυναμικῆς, τόσο τῆς προσωπικότητάς, ὅσο καί τοῦ ἔργου τοῦ λόγιου μητροπολίτη Ἰωάννου Ἀποκαύκου.

Ἡ μακρόχρονη ἐνασχόλησή μου μέ τόν Ἀπόκαυκο γιά τήν ἐτοιμασία μιᾶς κριτικῆς ἐκδόσεως τοῦ συνόλου τοῦ ἔργου του (συμπεριλαμβανομένων καί τῶν κειμένων τοῦ «ἀρχείου» του¹²) ἀναδεικνύει ἕνα πλῆθος ζητημάτων πού ἀπαιτοῦν μιά συστηματική προσπάθεια γιά τήν ὀριστική συγκέντρωση, κατάταξη καί ἀξιολόγηση τοῦ ὑλικοῦ πού θά μᾶς ἐπιτρέψει μιά καλύτερη γνωριμία μέ τή «γραφή» τοῦ λό-

τοῦ Σπειριώτου καί ἡ ἐκκλησιαστική κοινότης τῆς Παναχίας τῆς Ναυπακτιωτίσσης, ὁ Ἰωάννης Ἀπόκαυκος καί ὁ Κυριακός ὁ ἐξ Ἀγκῶνος, *Β.Μ.* 11 (1935) 179-192. *Τοῦ ἴδιου*. Πραχλιανά κηγά. Τά κηγά τοῦ Πάσχα καί ὁ Ἰωάννης Ἀπόκαυκος, ἐφημ. *Νέος Κόσμος*, ἔτος Β', σ. 668. 28 Ἀπριλίου 1935 (= ἀνατ. ἐφημ. *Πρωία*, ἔτος ΙΗ', σ. 18/147. 25 Ἀπριλίου 1943). 1. *Καιροζίσιος*. The Date of Coronation of Theodoros Doukas Angelos. *Βυζαντινά* 6 (1974) 253-261. Ἑλένης Βέη-Σεφερλίη. Ὁ χρόνος στέψεως τοῦ Θεοδώρου Δούκα ὡς προσδιορίζεται ἐξ ἀνεκδότων γραμμάτων Ἰωάννου τοῦ Ἀποκαύκου. *Β.Μ.* 21 (1971/74). Ἀθήνη. 1976. σ. 272-279. *Τῆς ἴδιας*. Νικόλαος, ἕνας ἀνύπαρκτος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης τοῦ 12^{ου} αἰῶνα (1227-1234). *Β.Μ.* 21 (1971/74). Ἀθήνη. 1976. σ. 280-286. Σ. Κ. Κίσσα. Σχόλια σ' ἕνα σινύλλιο, τοῦ Ἰωάννου Ἀποκαύκου, μητροπολίτη Ναυπάκτου. *Αφιέρωμα στή μνήμη Στελιανῶ Πελεκανίδη*. Θεσσαλονίκη 1983. σ. 167-196. Β. Κ. Κατσαροῦ. Συμβολή στή μελέτη τῶν προβλημάτων βυζαντινῆς τοπογραφίας στή Δυτική Στερεά. Πηγές καί δεδομένα. Δώρημα στόν Ι. Καραγιαννόπουλο. *Βυζαντινά* 13 (1985) 1507-1539. Κ. Λαμπροπούλου. Ὁ χρόνος τῆς στέψης τοῦ ἡγεμόνα τῆς Ἠπείρου Θεοδώρου Α' Κομνηνοῦ. *Ἠπειρωτικά Χρονικά* 29 (1987) 133-144. Ρ. Μαγαλινοῦ. The Literary Perception of Everyday Life in Byzantium. Some General Considerations and the Case of Apokaukos. *Bsl.* 47 (1987) 28-38. Ἀλκήμηης Σταυροῦ-Ζαφοῦρα. Συμβολή στό ζήτημα τῆς ἀναγόρευσης τοῦ Θεοδώρου Δούκα. *Αφιέρωμα στόν Ἐμμανουήλ Κριαρά*. Θεσσαλονίκη 1988. σ. 37-62. Β. Κατσαροῦ. Ἀπό τήν καθημερινή ζωή στό «δεσποτάτο» τῆς Ἠπείρου. Ἡ μαρτυρία τοῦ μητροπολίτη Ναυπάκτου Ἰωάννη Ἀποκαύκου. *Πρακτικά τοῦ Α' Διεθοῦς Συμποσίου «Ἡ καθημερινή ζωή στό Βυζάντιο. Τομέες καί συνέχειες στήν ἑλληνιστική καί ρωμαϊκή παράδοση»*. (Ἀθήνη. 15-27 Σεπτεμβρίου 1988). Ἀθήνη 1989. σ. 631-674. *Εἰσενίας Καραγιάννη-Χαραλαμποπούλου*. Ἡ Νάυπακτος στά χρόνια τοῦ Ἀποκαύκου. *Ναυπακτικά* 5 (1990-91) 77-118. Α. Σταυροῦ-Ζαφοῦρα. Ἡ χρονολόγηση ἐπιστολῶν καί ἐγγράφων τοῦ Ἰωάννη Ἀποκαύκου. *Ἐγνατία* 4 (1993-1994). Θεσσαλονίκη 1995. σ. 143-168.

12. Τό πρόγραμμα αὐτό (βλ. Α. Σταυροῦ-Ζαφοῦρα. ὁ.π.. σ. 144 σημ. 5 κ.ά.) συμπεριλαμβάνεται στό εὐρύτερο πρόγραμμα γιά τήν ἐκδοσὴ τῶν πηγῶν βυζαντινῆς ἱστορίας στή σειρά *Corpus Fontium Historiae Byzantinae* πού συντονίζεται καί ἐποπτεύεται ἀπό τή Διεθνή Ἐταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν (βλ. *Bulletin Information et de Coordination*, No XXII. Année 1992, Athènes-Thessalonique 1992. σ. 28).

γιου μητροπολίτη. Τά κείμενα, σκόρπια σέ δυσπρόσιτες παλιές καί τμηματικές ἐκδόσεις¹³, ἄκριτα καί ἀσχολίαστα, παρουσιάζουν πολλά δυσεπίλυτα προβλήματα. Δέν γνωρίζουμε ἐπίσης τήν ἔκταση τοῦ ἔργου. Αὐτή τήν ἐποχή π.χ. ἐρευνῶ ἕνα corpus ἐπιστολῶν¹⁴ ἀπό τίς ὁποῖες, ὀρισμένες, ὅπως δείχνουν κάποια στοιχεῖα, θά μπορούσαν νά ἀποδοθοῦν στόν Ἀποκαυκό· ἂν ἡ ὑπόθεση αὐτή ἐπιβεβαιωθεῖ τελικά, τότε θά προστεθεῖ στήν ἐργογραφία του ἄγνωστο σημαντικότερο ἀνέκδοτο ἔργο, τό ὁποῖο διευρύνει ἀκόμη περισσότερο τόν ὀρίζοντα τῆς πνευματικῆς παρουσίας τοῦ συγγραφέα.

Ἀπό τό σύνολο τῶν προβλημάτων πού ἐκτέθηκαν μπορούμε νά ἀναφερθοῦμε σήμερα μόνον ἐπιγραμματικά στή φιλολογική ἐργασία πού βρίσκεται ἐν ἐξελίξει μέσα στό πρόγραμμα γιά τήν ἔκδοση τοῦ ἔργου. Πρόκειται γιά ἕνα στάδιο πού τοποθετεῖται πέρα ἀπό τήν πα-

13. Ἐς σημειωθεῖ ἐδῶ μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ὅτι, τόσο τά microfilms τῶν χειρογράφων στά ὁποῖα μᾶς παραδόθηκε τό ἔργο τοῦ Ἀποκαυκοῦ –ιδίως ἐκεῖνα τῶν Ρωσικῶν βιβλιοθηκῶν–, ὅσο καί ὀρισμένα δημοσιεύματα (π.χ. τό δημοσίευμα τοῦ Ἁθ. Παπαδοπούλου-Κεραμῆως, Συμβολή στή μελέτη τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀγριδος) ἦταν δυσεῦρετα στή χώρα μας. Μέ τή συγκέντρωση ὅλου τοῦ ὕλικου γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης τοῦ συνόλου τοῦ ἔργου τοῦ Ἀποκαυκοῦ μοῦ δόθηκε εὐκαιρία μέ χαρά νά ἐξυπηρετήσω ἐρευνητές τοῦ ἔργου τοῦ Ἀποκαυκοῦ καί νά παρακολουθῶ ταυτόχρονα τίς ἐξελίξεις τῆς σχετικῆς ἐρευνας. Θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νά εὐχαριστήσω καί ἀπό τή θέση αὐτή τοῦς Ρώσους συναδέλφους καθηγητές Sergei Ivanov καί Boris Fonkić γιά τή φροντίδα τους νά μοῦ προμηθεύσουν μικροταινίες καί φωτογραφικό ὕλικό ἀπό τά δυσπρόσιτα χειρόγραφα τῶν Βιβλιοθηκῶν Πετροποπόλεως καί Μόσχας, καθῶς καί στοῦς καθηγ. F. Conte, D. Reinseh, H. Eideneier καί A. Μαρκόπουλο γιά παρόμοιες ἐξυπηρετήσεις. Χωρίς τή συνδρομή τῶν Ρώσων συναδέλφων ἡ συγκέντρωση τῶν χειρογράφων πού περιέχουν ἔργα τοῦ Ἀποκαυκοῦ θά ἦταν ἀδύνατη. Εὐχαριστίες ὑπεῖλω ἐπίσης στόν συνάδελφο Π. Ἀγαπητό γιά τήν παραχώρηση φωτοαντιγράφων τοῦ χειρογράφου Baroccianus gr. 131, καθῶς καί στή Βιβλιοθήκη τοῦ Κογγρέσου καί τοῦ Βατικανοῦ γιά ἀνάλογες προμήθειες μικροταινιῶν καί φωτογραφικοῦ ὕλικου ἀπαραίτητου γιά τή μελέτη τῶν κειμένων. Τέλος, ἐκράζω θερμές εὐχαριστίες στοῦς συναδέλφους Γεωργία Φαρίνου-Μαλαμακτάρη, Γιάννη Πολέμη, Μιχάλη Χρυσανθόπουλο καί Δημήτρη Γουνεῶ γιά ὅσα θετικά (καί βιβλιογραφικά) ἀποκόμισα ἀπό τίς συζητήσεις πού εἶχαμε κατὰ καιρούς πάνω στήν προβληματική τοῦ θέματος.

14. Πρώτη προφορική ἀνακοίνωση γιά τό θέμα ἔκαμα στό πλαίσιο τοῦ Διεθνoῦς Συμποσίου γιά τό Δεσποτάτο τῆς Ἠπείρου (Ἔργα 27-31 Μαΐου 1990). Τό corpus αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν σῴζεται στόν κώδ. Vat. gr. 1981, φφ. 29^r-79^v (βλ. P. Canart, Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Codices Manuscripti Recensiti, Codices Vaticani Graeci, Codices 1745-1962, τόμ. I, Codicum enarrationes, In Bibliotheca Vaticana MCMXX, σ. 520-527). Στό θέμα αὐτό ἐλπίζω πολύ σύντομα νά ἐπανέλθω.

λαιογραφική έρευνα και τή μελέτη τής χειρόγραφης παράδοσης. 'Η μελέτη τής γλώσσας κινείται στις ακόλουθες βασικές κατευθύνσεις: α) στή γνώση του λεξιλογίου¹⁵ του 'Αποκαύκου, στή στρωματογραφία του, αλλά και -μέ ιδιαίτερη έμφαση- στήν επισήμανση τής επιλογής τών λέξεων, τών συνθέτων και τών ουσιαστικών (σέ -μα, -σις, -της), πού δείχνουν τήν έπιμονή του συγγραφέα στή ρητορική ή τή δυνατότητα τής γλώσσας του νά εκφράζει τό άκριβές, β) στή μελέτη σχημάτων του ρητορικού λόγου και γ) στή μελέτη τής δομής τής περιόδου (μέ ιδιαίτερη εξέταση τών τρόπων μέ τούς όποιους ό συγγραφέας κτίζει μία ευρύτερη κειμενική ένότητα) κατά τό πρότυπο πού εφαρμόσαμε ήδη σέ προγράμματα μεταπτυχιακών έρευνών και σέ άλλους λόγιους βυζαντινούς συγγραφείς¹⁶.

'Η σημερινή όμως, σύντομη έκ τών πραγμάτων, έπιλογή ενός συγκεκριμένου θέματος μάς έπιβάλλει νά συζητήσουμε λίγα πράγματα για τή «λογοτεχνική» έπίδοση του 'Ιωάννου 'Αποκαύκου¹⁷ ή καλύτερα για τή «λογοτεχνικότητα» του έργου του. Τό θέμα αυτό, θά πρέπει νά τό ξεκαθαρίσουμε από τήν αρχή, άπαιτεί μία λεπτομερειακή εξέταση τών σχετικών ζητημάτων σέ όλες τίς παραμέτρους οί όποιες άναδεικνύουν τή λογοτεχνική ύπόσταση τών κειμένων· ώστόσο όρισμένες κύριες γραμμές βοηθούν νά κατανοήσουμε γιατί ό 'Απόκαυκος είναι ένας από τούς μεγαλύτερους λογοτέχνες του Βυζαντίου και γιατί θά μπορούσε νά θεωρηθεί και ως λογοτέχνης πού αντιλαμβάνεται

15. Πρβλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Λόγιοι του Δεσποτάτου τής 'Ηπείρου, σ. 38-39.

16. Βλ. 'Αθαν. 'Αγγ. Εύσταθίου, 'Η γλώσσα τών «περιστασιακών όμιλιών» του 'Ισιδώρου Γλαβζ. 'Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (1380-1396), Θεσσαλονίκη 1994.

17. Για τόν 'Απόκαυκο ως λογοτέχνη βλ. και Π. Κ. Πολάκη, 'Ιωάννης 'Απόκαυκος, σ. 133. Ν. Β. Τωμαδάκη, Λόγιοι του Δεσποτάτου τής 'Ηπείρου, σ. 35. Για τόν αξιολόγησή του ως ποιητή βλ. τή σχετική άνακοίνωση του συναδέλφου Φ. Δημητράκοπουλου πού δημοσιεύεται σ' αυτόν τόν τόμο. 'Επίγραμμα του 'Αποκαύκου επηρέασε κείμενο έπιγραφής του 'Αγίου Γεωργίου (μικρή ροτόντα) τής Σόφιας (βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, ό.π., σ. 36-37). Δέν αποκλείεται ό 'Απόκαυκος νά είναι ό δημιουργός και άλλων άώνυμων έμμετρων έπιγραμμάτων πού σώθηκαν σέ νχούς τής εποχής [π.χ. στή γειτονική έπισκοπή 'Αγγελώου, βλ. Β. Κατσαροῦ, Λόγια στοιχεία στήν έπιγραφική του «Δεσποτάτου». Λόγιοι και διανοούμενοι κατά τόν 13ο αί. στήν 'Ηπειρο μέ βάση τίς έμμετρες έπιγραφές του χώρου, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου για τό Δεσποτάτου τής 'Ηπείρου (Λογα, 27-31 Μαΐου 1990), 'Αρτα 1992, σ. 531-533].

τό «σύγχρονο» και τό ενσωματώνει στό ἔργο του· γιατί, τέλος, ἔχει συνείδηση ὅτι ἐπιτελεῖ τό λειτούργημα τοῦ λογοτέχνη-πνευματικοῦ καθοδηγητῆ στήν κοινωνία τῆς ἐποχῆς του.

Ἐνας βυζαντινοθρεμμένος Μεγαλοσχολίτης λόγιος βυζαντινολόγος, ὁ Νικηφόρος Ἐλεόπουλος, στό μελέτημά του «Οἱ τρεῖς ἱεράρχαι ὡς λογοτέχνη» γράφει: «Πρὶν βεβαίως ἐκτιμῆσει κανεὶς ἓνα λογοτεχνικόν ἔργον πρέπει νά ἔχει ὁ ἴδιος ξεκαθαρίσει εἰς τήν ἰδικήν του σκέψιν, τί πρέπει νά περιμένει ἀπό τόν λογοτέχνην γενικά ἢ τί μπορεῖ νά περιμένει ἀπό ἓνα λογοτέχνημα ὠρισμένης ἐποχῆς. Διά ὅσους πιστεύουσιν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ λόγου ἔχει κατ' ἐξοχήν προορισμόν ν' ἀποκαλύπτει τά μυστικά μιᾶς ἐμπνευσμένης ψυχῆς, οἱ τρεῖς ἱεράρχαι εἶναι ἔξοχοι λογοτέχνη»¹⁸. Τά παραπάνω ἀπλά λόγια ὀρίζουν ἓνα σύνθετο πλέγμα τοῦ μεγάλου ζητήματος πού ἀφορᾷ σέ ὅλη τή θεολογική λογοτεχνική παραγωγή τῶν Βυζαντινῶν, συνεπῶς καί τῶν συγγραφέων ἐκείνων στή χορεία τῶν ὁποίων ἀνήκει καί ὁ Ἀποκαυκος. Ἐνας ἐπομένως κύριος ἄξονας τῆς λογοτεχνικῆς ὑφῆς τοῦ ἔργου του εἶναι ὁ (θρησκευτικός οὐμανισμός)¹⁹ πού διαποτίζει τά κείμενα καί τοῦ Ἀποκαύκου, ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ στό σημεῖο αὐτό τό πρότυπο τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά ἡ λογοτεχνική ἀξία ἑνός ἔργου ἐκτιμᾶται καί ἀπό τήν «κοσμική» διάστασή του, τή διάσταση ἑνός «οὐμανισμοῦ»²⁰ μέ τόν εὐρύτερο καί καθολικό χαρακτήρα τοῦ ἔρου, πού ἀγκαλιάζει μέ θερμότητα τήν ἀνθρώπινη συμπεριφορά, θετική ἢ ἀρνητική, ὄχι μόνο στόν ἄξονα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ἀλλά στήν εὐρύτερη διάσταση τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας. Αὐτός εἶναι ὁ δεύτερος κύριος ἄξονας τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς τοῦ Ἀποκαύκου. Ἐτσι δημιουργεῖται τό κράμα τοῦ

18. Βλ. Νικηφ. Ἐ. Ἐλεοπούλου, Οἱ τρεῖς ἱεράρχαι ὡς λογοτέχνη. Ἀθήνα 1967, σ. 18.

19. Βλ. σχετικᾶ, Β. Ν. Τατάκη, Ἡ συμβολή τῆς Καππαδοκίας στή χριστιανική σκέψη, ἔκδ. Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν-Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, Ἀθήνα 1960· β' ἔκδ. μέ βιβλιογραφικό συμπλήρωμα, Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, Ἀθήνα 1989. Βλ. ἐπίσης Μιχ. Ἰ. Στασινοπούλου, Μορφές ἀπό τόν τέταρτον αἰῶνα μ.Χ. Ἱστορική εἰσαγωγή στόν «Λόγο πρός τοὺς νέους» τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (Βιβλιοθήκη Σχολῆς Μωραΐτι, 3), Ψυχικό, 1972.

20. Βλ. σχετικᾶ P. Lemerle, Le premier humanisme byzantin. Notes et remarques sur enseignement et culture à Byzance des origines au Xe siècle, Presses universitaires de France, Paris 1971 (= ἑλλ. μτφρ. Μαρίας Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου, ἔκδ. Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος Ἐθνικῆς Τραπέζης, Ἀθήνα 1981), passim.

«άνθρωπιστικοῦ» περιεχομένου τοῦ ἔργου του.

Τό πνευματικό περιβάλλον πού διαμόρφωσε τόν λόγιο διανοούμενο ιεράρχη, ὁ ὁποῖος κόσμησε τόν μητροπολιτικό θρόνο τῆς Ναυπάκτου, ἦταν ἡ Κωνσταντινούπολη τοῦ β' μισοῦ τοῦ 12ου αἰώνα²¹. Οἱ λόγιοι τοῦ κύκλου τῆς Κωνσταντινούπολης αὐτῆς τῆς ἐποχῆς γνώριζαν πολύ καλά τήν ἀξία τοῦ συγκερασμοῦ τῶν δύο «οὐμανισμῶν» γι' αὐτό ἡ ἐπιμονή τους γιά μιά τελειότερη φιλολογική κατάρτιση ἦταν μιά ἀπό τίς πιό βασικές ἐπιδιώξεις τους. "Ὅπως ἔχει ἤδη ἐπισημανθεῖ, ἡ βυζαντινή λογοτεχνία στηρίχτηκε στή φιλολογία μέ τή διευρυμένη σημασία τοῦ ὄρου· «ὁ βυζαντινός συγγραφέας ἦταν πρῶτα πρῶτα φιλόλογος»²². Αὐτή ἡ τάση καί μόνο σηματοδοτεῖ τήν ἐξάρτηση τῆς λογοτεχνίας ἀπό τήν κλασσική παράδοση²³. Ὁ Ἀπόκαυκος εἶναι ἕνας ἀπό τούς λάτρεις τοῦ κλασσικοῦ ὕφους, τῆς ἐπιδεικτικῆς λογοτεχνίας στό Βυζάντιο²⁴. Ὅμως ἡ γλώσσα τοῦ ἀττικισμοῦ, πού χαρακτηρίζει γενικά τή συγγραφική τέχνη του, δέν λειτουργεῖ μέ περιοριστική δύναμη οὔτε ἔχει ὡς ἀποκλειστικό σημεῖο ἀναφορᾶς ἕναν περιορισμένο κύκλο λογίων· ἀπλώνεται καί ἀγκαλιάζει τούς προβληματισμούς καί τά προβλήματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου του, τούς χαρακτήρες καί τά προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καί ὄχι μόνο καί μόνο γιά νά μείνει προσηλωμένος στίς ἐπιταγές τῆς ἐπίσημης ρητορικῆς καί τοῦ ὑψηλοῦ ὕφους. Δημιουργεῖ ἔτσι ἔργα ποιότητας, τά ὁποῖα ἀνταποκρίνονται στά αἰσθητικά κριτήρια τοῦ «σύγχρονου» ἀναγνώστη καί αὐτό ἐπιτυγχάνεται μ' ἕνα ἰδιαίτερο σύστημα λεκτικῶν τρόπων (εἰκόνων,

21. Βλ. Β. Κατσαροῦ, Ἰωάννης Κασταμονίτης, Συμβολή στή μελέτη τοῦ βίου, τοῦ ἔργου καί τῆς ἐποχῆς του (Βυζαντινά Κείμενα καί Μελέται, 22), Θεσσαλονίκη 1988, σ. 96-98. Γιά τό γενικότερο κλίμα τῆς ἐποχῆς βλ. τώρα P. Magdalino, *The Empire of Manuel I Komnenos 1143-1180*, Cambridge University press 1993 καί Mich. Angold, *Church and Society in Byzantium under the Comneni (1081-1261)*, Cambridge 1995.

22. Βλ. C. Mango, Βυζάντιο, Ἡ ἀποκρατορία τῆς Νέας Ρώμης [Μορφωτικό Ἰδρυμα Ἑθνικῆς Τραπέζης], Ἀθήνα 1988, σ. 277-279.

23. Βλ. σχετικᾶ H. Hunger, *On the Imitation (Μίμησης) of Antiquity in Byzantine Literature*, *Dumbarton Oaks Papers* 23-24 (1969-70) 15-38. Βλ. ἀκόμα, Byzantium and the Classical Tradition, 13th Spring Symposium of Byzantine Studies 1979, Center for Byzantine Studies, University of Birmingham 1981, *passim*.

24. Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Λόγιοι τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, σ. 39. Πρβλ. Κ. Λαμπρόπουλου, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος, σ. 49-52. Τοῦ ἴδιου, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος καί ἀρχαῖοι Ἑλληγνες συγγραφεῖς, σ. 551-557.

μεταφορῶν, ὁμοιώσεων καὶ ἀλληγοριῶν), σύστημα πού, ὅπως ἔχει ἤδη ἐπισημανθεῖ καὶ σέ ἄλλους βυζαντινούς λογιούς²⁵, ἐκφράζει καὶ τὴν κοσμοαντίληψη τοῦ συγγραφέα.

Ὁ Ἀπόκαυκος, ἀφοῦ διευθετήσει πρῶτα τὸ κάλυμμα τῆς κλασσικότερης μίμησης, ἀκολουθώντας στὴν ἐντέλεια τίς ἐπιταγές τῆς ρητορικῆς θεωρίας καὶ πρακτικῆς τοῦ καιροῦ του, τολμᾷ στή συνέχεια νά χρησιμοποιήσῃ τὰ κείμενά του ὡς κύριο μέσο ἐπικοινωνίας μιᾶς «σύγχρονης» λογοτεχνικῆς γραφῆς. Μὲ ἔντεχνο τρόπο γλιστρᾷ ἀπὸ τῆ βυζαντινῆ *imitatio*, χρησιμοποιώντας τὴ ρητορικὴ τῶν ἀντιλήψεων του γιὰ τὸν σύγχρονο κόσμο²⁷, ἡ ὁποία εἶναι δεδομένη ἄλλωστε, ἐφ' ὅσον εἶναι χριστιανός. Αὐτός ὁ τρόπος, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα στὸ ἔργο τοῦ Ἀποκαύκου, ἀποτελεῖ ἓνα βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς λογοτεχνικῆς ἱκανότητάς του πού ἐνσυνείδητα ἐπιδιώκει νά ἐπιδεικνύει²⁸. Οἱ λεκτικοὶ τρόποι πού ἐκφράζουν τὴν κοσμοαντίληψη του ἀξιολογοῦν τὴν «πρωτοεικόνα» ὡς εἰκόνα τῆς καθαρότητος τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν²⁹, καὶ ἡ ἐπιλογή τῶν σχετικῶν μοτίβων ἀνταποκρίνεται στίς λογοτεχνικὲς ἀξιώσεις τῆς ἐπικοινωνίας, ἀφοῦ ὁ πυρήνας τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ συγγραφέα εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Ἔτσι προχωροῦμε ἓνα βῆμα μπροστὰ ἀπὸ τὴ στεγνὴ φιλολογικὴ ἀναγνώριση τῶν φαινομένων τῆς γλώσσας καὶ ἔχουμε τὴ δυνατότητα νά διαπι-

25. Βλ. P. Magdalino, *The Literary Perception of Everyday Life in Byzantium*, σ. 28 κ.έ. A. Karpozilos, *Realia in Byzantine Epistolography X-XIII c.*, *BZ* 77 (1981) 21 κ.έ. B. Κάτσαροῦ, Ἐπὶ τὴν καθημερινὴ ζωὴ στὸ «Δεσποτικόν» τῆς Ἡπείρου, σ. 631 κ.έ.

26. Βλ. *σχετικὰ* Alexander Kažlan, *Das System der Bilder und Metaphern in den Werken Symeons des «Neuen» Theologen*, Studien zur östkirchlichen Spiritualität, Fairy v. Lilienfeld zum 65. Geburtstag ἔκδ. Peter Hauptmann, Universität Erlangen-Nürnberg Druck Institut für Gesellschaft und Wissenschaft der Universität Erlangen-Nürnberg 1982, σ. 221-239. Πρβλ. A. Kažlan, *Studies on Byzantine Literature of Eleventh and Twelfth Centuries*, μτφρ. Simon Franklin, Cambridge 1984, σ. 256-278. Φωτεινῆς X. Κολοβοῦ, *Μιχάηλ Χωνιάτης, Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ βίου του καὶ τοῦ ἐπιστολογραφικοῦ του ἔργου*, (δακτυλ. διδ. διαιτριβή), Ἰωάννινα 1993, σ. 233-273. (Βλ. τώρα: Μιχάηλ Χωνιάτης, *Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου του. Τὸ corpus τῶν Ἐπιστολῶν [Ποιήματα, Συμβολές στὴν ἔρευνα τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς Γραμματείας*, 2], Ἀθήνα 1999, σ. 206-236).

27. Ὁ.π., σ. 232-235.

28. Βλ. σημ. 24 ἔδῳ.

29. Βλ. Φ. Κολοβοῦ, *Μιχάηλ Χωνιάτης*, σ. 249-268 (= νέα ἔκδ., σ. 215-228). Πρβλ. Ἄγγελου Σιζελιανοῦ, *Πρόλογος στὸν Λαϊκὸ Βίο, Λαϊκὸς βίος*, τόμ. Α', φιλολογικὴ ἐπιμέλεια Γ. Π. Σαββίδη, (ἔκδ. Ἰακρός), Ἀθήνα 1965 (ρωτ. ἀνατ. 1994), σ. 32-38.

στώσουμε στό έργο του 'Αποκαύκου μιά πρωτόγνωρη διάσταση *άνθρωπιās*³⁰, καθώς ό συγγραφέας χρησιμοποιεί όλον τόν παραδοσιακό λεκτικό πλοϋτο μόνο και μόνο για νά τόν ύποτάξει στή λογοτεχνία τής ανθρώπινης επικοινωνίας³¹.

Έκει όμως πού ό 'Απόκαυκος φτάνει στό απόγειο τής λογοτεχνικήs δεξιότητάs του είναι ό χώρος τής αφηγηματικήs του τέχνης. Είναι γενικότερα αποδεκτό ότι ή μέθοδος τής αφηγηματικήs ανάλυσης επαναδομεί μιά βασική σειρά γεγονότων τά όποια προϋποθέτουν τήν «ιστορία» και τόν «προσωπικό λόγο» του συγγραφέα³². Ό 'Απόκαυκος ως αφηγητής άξιοποιεί τό «χρονικό» (=ιστορία, story) τέτοια «χρονικά» ιστοριών αφθονούν στό έργο του. Μοιάζουν μέ αυτότελεϊs ιστορίες, πού μπορεί εύκολα κανείς, κάνοντας μιά αναχρονιστική χρήση του όρου, νά τίs ονομάσει «διηγήματα»³³. Στό σημείο αυτό είναι αναγκαία ή προσφυγή στά κείμενα. Παραθέτω λοιπόν επιλεγμένα αποσπάσματα μέ σύντομες περιλήψεις του περιεχομένου. Τά παραδείγματα τών κειμένων αυτών αποτελούν τούς άμεσύτερους μάρτυρες³⁴ για τίs διαπιστώσεις πού κλείνουν τή γενική θεώρηση τής σύντομης αυτήs πραγματείας. Είναι τά έξής «διηγήματα», όπως ελεύθερα τά ονοματίζουμε:

30. Τόν ανθρωπιστικό χαρακτήρα τών αποφάσεών του επισημαίνει ήδη ό Σπ. Ν. Τρωιάνος. Οί Πηγές του Βυζαντινού Δικαίου, σ. 171.

31. Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Λόγιοι του Δεσποτάτου τής Ηπείρου, σ. 38: «ό 'Απόκαυκος δέν διατάζει νά παραλάβη νεωτέρους τύπους, προκειμένου νά καταστήσει τόν λόγον του ζωηρόν και νά εκφράση ό,τι ακριβώς προτίθεται».

32. Βλ. γενικά, S. Chatman, Story and Discourse, Narrative Structure in Fiction and Film, Cornell University Press, London 1984, σ. 15-42 (έλλην. μτρφ. Β. Καλλιπολίτη, Θεωρία τής αφήγησηs, έκδ. Έξάντας, Αθήνα 1991, σ. 47-69), Gerard Genette, Narrative Discourse, (μτρφ. J. E. Lewin, έκδ. Blackwell, Oxford 1980, σ. 212-215, 218-219).

33. Για τό διήγημα ως ξεχωριστό λογοτεχνικό είδος βλ. Jan Reid, Τό διήγημα, (Έκδ. Έρμής), Αθήνα 1982. Βλ. ακόμη Π. Μουλλά, Τό νεοελληνικό διήγημα και ό Γ. Μ. Βιζυηνός, Εισαγωγή στον τόμο Γ. Μ. Βιζυηνός, Νεοελληνικά διηγήματα, (Ν. Ε. Β. Έρμής), Αθήνα 1980, σ. κγ'-νβ'.

34. «Καί τυχόν αὐτοῦ περὶ τὸν μὴ γινῆαι εὐθύωρον ἀνεῖλεν αὐτόν)» (Bees, 14, 19-21) «περιστραφεῖς, ὡς ἀπόσαιτο καὶ δὴ τοῦ ξύλου καταρορὰν καὶ περιελίξας τὴν κεφαλὴν, ἔλαθε κατὰ ταύτης δεξιόμενος τὴν πλῆρην καὶ δύο ἐπιζήσας ἡμέρας τὴν ζωὴν ἐξιμέτρησε» (Pérides, IV, 4-6) «Ὁ δέ, φησὶν, τὴν ῥάβδον καταφερομένην ἰδὼν, κλίνας περὶ τοὺς πόδας καὶ ὤμους καὶ κεφαλὴν, ὡς τὴν πλῆρην ἀποκρούσεται, ἔλαθε, φυλάττων τοὺς πόδας, τὴν πλῆρην λαβὼν κατὰ κεφαλῆς· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἡμέρας δύο καὶ δέκα ἐπιβιούς τὸν παρόντα βίον μετήλλαξεν» (Pérides, VI, 11-14).

1. Ίστορία ενός όρφανού,
2. Ίστορία ενός βιασμού,
3. Ίστορία νύφης και πεθερικών,
4. Ίστορία μιᾶς γεροντοκόρης,
5. Ίστορία ενός φόνου «δι' ἀσήμαντον ἀφορμήν»,
6. Ίστορία ενός φόνου «διά λόγους τιμῆς»,
7. Ίστορία ενός «ἐπαναστάτη» μοναχοῦ κ.ἄ.

Ὁ κατάλογος τῶν «ἱστοριῶν» αὐτῶν θά μπορούσε εὐκολά νά διευρυνθεῖ. Ἀλλά τό δειγματικό ὕλικό ἐπαρκεῖ, νομίζω, γιά νά κατανοήσουμε τήν ἀφηγηματική τεχνική τοῦ Ἀποκαύκου, χρησιμοποιώντας μεθόδους καί ὅρους ἀπό τή σύγχρονη θεωρία.

Μέσα ἀπό τά κείμενα αὐτά (ἀλλά καί ἀπό ἄλλα ἀνάλογων ἱστοριῶν) παρατηρεῖ κανεῖς τή διαδικασία πού ἐφαρμόζει ὁ Ἀπόκαυκος γιά νά δίνει ζωή στή φθίνουσα συνέχεια³⁵, ἡ ζωντάνια στήν αἰσιόδοξη ἐξέλιξη, καθώς ἡ πλοκή τοῦ ὅλου συνδέει τά στοιχεῖα δομῆς τῆς ἀφήγησης (ὅπως εἶναι τά διάφορα μοτίβα)³⁶ καί ὀργανώνει δομές³⁷ πού συνιστοῦν πιά σύνθετα ἐπίπεδα. Παράλληλα οἱ λειτουργίες (θεμελιώδεις ἢ δορυφόροι) ἐνοποιοῦν τήν ἱστορία μέσα στό χρόνο καί σχηματίζουν τήν ἀκολουθία τῶν καταστάσεων μέσα στήν ἐξέλιξη τῆς ἀφήγησης.

Ἡ ἀφηγηματική τεχνική τοῦ Ἀποκαύκου ἐσωματώνει τά βασικά

35. Π.χ. «ἄλλον δέτινα τῶν τῆς ἐκκλησίας πνευματικῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμονα τὸν δὲ παρ' εὐαγγελίου μιμησάμενος Σαμαρείτην καὶ τὴν ἐπισκοπικὴν προλαβὼν θεραπευτικὴν τὸ τε φάρμακον ἐπάσαστο ἀκεσῶδυνον καὶ τὴν συνουλωτικὴν ἐπέθηκεν ἔμπλαστρον» (Bees, 6. 47-50).

36. Πρβλ. *Boris Tomashevsky*, *Thematics. Russian Formalist Criticism. Four Essays*, ed. Lemon and M. J. Reis, University of Nebraska Press, Lincoln and London 1965, σ. 61-95. Τό σύνθετο ἐπίπεδο τῆς προσωπικότητας τοῦ μικροῦ ὀρφανοῦ συνθέτουν τά μοτίβα τοῦ «ὀρφανοῦ ἀπό κοιλίας μητρός», «τῆς προστασίας του ἀπό τὸν νοῦν μητροπολίτη», τῆς ἐξήγησης τῆς ἐπωνυμίας τοῦ κλέφτη ἀπὸ τὴν εὐφυΐα, τὴν κλοπὴ τῶν τρικυταφύλλων ἢ τῶν ἀγῶν γιά τὴ γιορτὴ τοῦ Πάσχα προβάλλουν ὀλοζώντανο τὸν χαρακτήρα τοῦ ἔξυπνου παιδιοῦ καὶ ὀλόκληρο τό περιβάλλον τῆς ἀναπλήρωσης, τοῦ προτύπου τοῦ πατέρα.

37. Πρβλ. *Ronald Barthes*, *Introduction to the Structural Analysis of Narratives*, London 1977, σ. 79-124. (= ἑλλ.γλ. μτφρ. Γ. Σπανοῦ, στὸ «Εἰκόνα-Μουσική-Κείμενο», ἔκδ. Πλέθροσι, Ἀθήνα 1988, σ. 95-136). Στὴν προηγούμενη ἱστορία ἡ «γέννησις τοῦ ἀρσενικοῦ παιδιοῦ» πού ἐκπληρώνει τὴ λειτουργία τῆς προστασίας του, «ἡ ἐκπληκτικὴ σωματικὴ καὶ νοητικὴ ἀνάπτυξή του», «ὁ συναισθηματικὸς κόσμος» ὑπηρετοῦν τὴ θεμελιώδη λειτουργία τῆς «παιδαγωγικῆς φροντίδας» πού ἔχει τὴ διάρκειά της στό χρόνο καὶ γιά τὴν ὁποία ὑφίστανται ὅλες αὐτές οἱ στιγμές στὴν κατασκευὴ τῆς ἀφήγησης.

επίπεδα τῆς ἀφήγησης (δράση καὶ χαρακτῆρες), δημιουργώντας μιὰ ρεαλιστική καὶ ὄχι συμβατική κατασκευή λόγου. Τὰ πρόσωπα δὲν εἶναι φανταστικά· καὶ οἱ ἐπίπεδοι ἢ οἱ σφαιρικοὶ χαρακτῆρες³⁸ τοῦ εἶναι παρόντες στό κείμενο. Ἔτσι ἡ ἀφήγηση σφύζει ἀπό ζωντάνια, χωρὶς νά ἀδιαφορεῖ γιά τήν ἀφηγηματική διάρκεια τοῦ κειμένου³⁹, δηλ. τήν ὀργάνωση τοῦ χρόνου ἀπό τόν λογοτέχνη-συγγραφέα, τίς χρονικές συμβάσεις-παραλείψεις ἢ τίς χρονικές συμπυκνώσεις, περιλήψεις καὶ ἐλλείψεις.

Τήν ἀφηγηματική τάξη προσδιορίζει ἄλλοτε τό προχώρημα ἀλματωδῶς μπροστά, ἄλλοτε ἡ λειτουργία τῆς μνήμης⁴⁰ καὶ ἄλλοτε ἡ ἀνάμειξη τῶν χρονικῶν δεδομένων. Τέλος, τήν προσδιορίζει ἡ πυκνότητα ἀναφορᾶς τῶν ἰδίων μοτίβων ἢ ἐπεισοδίων, ἡ ἐπαναληπτική περιγραφὴ⁴¹ καὶ τό σβῆσιμο τῆς ἐκθεσης τῶν γεγονότων μέσ στήν ἀνάμνηση.

38. Πρβλ. *G. Genette, Narrative Discourse*, σ. 246. Βλ. καὶ *S. Chatman, Story and Discourse*, β.π.

39. Πρβλ. *G. Genette, β.π.*, σ. 93-95. Ἡ ἐπαναληπτική περιγραφὴ εἶναι ἐκδηλιχὴ στίς περιπτώσεις «ἀκουσίῳ χρόνῳ» στό ἔργο τοῦ Ἀποκάλυκτου, ὅπου ὁ συγγραφέας-κριτής τοῦ δικαίου εἶναι ἀρμόδιος νά ἐπιβάλλει τίς κυρώσεις (ἐπιτίμια). Ἐντοπίζεται ἐπίσης συχνά στό «σημειώματα διαζυγίου», ὅπου ἡ ἐπαναφορά τῶν ἐπεισοδίων συγκλίνει στή λύση τοῦ γάμου.

40. Πρβλ. Δ. Ν. Μαρωνίτη, Ἡ λειτουργικὴ μηχανὴ τῆς ποίησης: Μνήμη καὶ Λήθη [Διαλέξεις εἰς Μνήμην Ἑλένης Τσαντσάνογλου]. Τμήμα Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν Πανεπιστημίου Κύπρου, Λευκωσία 1996, σ. 7-25.

41. Πρβλ. *F. A. Stanzel, Theorie des Erzählens*, Göttingen 1989, σ. 70-72 (ἐλλγν. μτφρ. Α. Κασρινάκη, Θεωρία τῆς ἀφήγησης, σ. 70-96· πρβλ. μτφρ. Κυρ. Χρυσουμάλλη-Henrich, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 91-135). Τήν παρουσία τοῦ ἀφηγητῆ μέσα στόν ἴδιο τόν κόσμο τῶν ἡρώων του παρατηρεῖ κανεὶς πυκνότερα στό ἔργο του. Π.χ. «ἢ τε κατὰ Νάυπακτον πολύτροπος κάκωσις, ὅφ' ἦς ἐγὼ θέρους μὲν ὑπὸ δένδρῳ κάθημαι καὶ σκιᾷ, κατὰ τοὺς σφύρα μικρὰ καὶ ὀλίγω τῷ ἄκμονι τὰ τῶν χαλκωμάτων ὑπόσθρα θεραπεύοντας καὶ ταῖς τούτων πληγῶν τὸν κασσίτερον ὑποτήκοντος, χειμῶνος δὲ χωρικῇ καλύβῃ ἐγγωνιάζω καὶ οὐποτε πράγματι Ναυπάκτου εἰμί, οὐδὲ τὴν ἀθηναικὴν τοῦ ἐπισκοπείου τρίβῳ καθέδραν...») (Bees, 27, 27-32)· «καὶ σύνειμι χωρικοῖς καὶ παρὰ θόας ἔχω καὶ βῶλον καὶ ἄροτρον, καὶ πονοῦμαι ἰδραγωγούς καὶ ὄργατους ἀνακαθαίρω φυτῶν, καὶ δίκας δικάζω ὁ μητροπολίτης (ὁ γνώριμος ἐν Ἐώῃ, ὁ ἐν Ἐσπέρῃ μὴ ἄγνωστος, ὁ ἐν τῇ Βασιλευσσίῃ πάλαι ὑποβλεπόμενος, ὡς οἱ πολλοὶ μὴ ὀρθῶς δοξάζουσιν, ὁ ἐλλόγιμος), ὅσας κλοπῆ συνίστησιν ἁμαζῶν, ὅσας ὄνοι ἀλλότρια βρωματιζόμενοι λήια καὶ τὰς οὐρὰς ἐντεῦθεν ἀποκοπόμενοι, καὶ ὅσας φώριόν τι σκεύους γεωργικοῦ φούρτινον δὲ τὸ κλέμμα γλώσσα καλεῖ ρωμαζῶσα. Ἡδὲ δὲ καὶ χαλκεὺς ἀρεστί μοι κριθεσόμενος, ὅτι τὴν τοῦ γείτονος ὄνιν οὐ κατὰ τέλην ἐχάλκευσεν, οὐδὲ σχῆμα ταύτη τὸ πρέπον ἐνέθετο, οὐδὲ κατὰ βραχὺ τοῦ πυρός ἐξά-

Ἡ ἔνταξη τῶν ὑλικῶν τῆς «ἱστορίας» στό μελλοντικό ἢ στό παρελθοντολογικό τοπίο, ἢ ἀφηγηματική δηλ. κατασκευή στήν πορεία τῆς ἀφήγησης εἶναι στοιχεῖο ἀπό τά δυναμικότερα στήν ἀφηγηματική τεχνική τοῦ Ἀποκαύκου.

Ἔχει σημασία ὅτι ὁ ἀφηγητής εἶναι τίς περισσότερες φορές ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόκαυκος, ἓνας πρωτοπρόσωπος ἀφηγητής πού ζεῖ στόν ἴδιο κόσμο μέ τούς ἥρωές του⁴². Στίς σκηνικές ἀφηγήσεις του χρησιμοποιεῖ τή δραματοποίηση (εἴτε ὡς ἀμιγῆ διάλογο⁴³ εἴτε ὡς σκηνική ὁδηγία⁴⁴), ἐνῶ καί οἱ τρόποι τῆς τριτοπρόσωπης ἔκφρασης πού ὑποδηλώνουν τήν ἀποστασιοποίηση ἀπό τά πρόσωπα δέν ἀποφεύγονται. Ἔτσι ἡ προοπτική γιά μιᾶ εὐρύτερη κοινωνική πρόσληψη τοῦ ἔργου του διευρύνεται. Ὁ Ἀπόκαυκος εἶναι ἓνας ἐπιδέξιος χειριστής τῆς κοινωνικῆς λογοτεχνικῆς γραφῆς. Μέ αὐτή τήν ἔννοια μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ὡς ἓνας μέγας λογοτέχνης, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίνεται ἄμεσα στίς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς του, ἐκφράζοντας τούς προβλημα

των χειρολαβίδι καί σφύρα τύπτων εἰς ἐντελέε, αὐτήν ἐξεργάσατο, ἀλλά τῷ πυρὶ λιπάνας εἰς διαρκέε καί καταχυνώσασε οὕτω τὸν σίδηρον, εἶτα σφυρηλατῶν τὸν ὄγκον ταύτης ἠλάττωσε. Ταῦτα τὰ κρίματά μου... Ὁ δὲ τόπος, ὅν παροικῶ, καθήμιος, δέσποτα, καί καταναγάζει τοῦτον τὸν τόπον οὗτος ὁ γίγας...» (Αθ. Παπαδοπούλου-Κερραμέω, Συμβολή, 7. 19 κ.έ.).

42. Πγ. Ἔτυχε δέ, φησίν, τὸν τούτου υἱὸν αὐτίκα τῆς οἰκίας ἀπόδημον, ὅε καί ἐπανελθὼν καί τὴν Παγκυκλῶ εὐράν σκυθρωπάζουσαν, διὰ τὴν τῆς πενθερᾶε ἐπὶ ταύτῃ βαρύτητα, ἠνιάθητε ὡς εἰκός, καί — «Εἰ διὰ ταύτην, ἔφη, ἐγὼ κοπιῶ, ἢ δὲ πολυτρόπως κωκοῦται ὑπὸ τῶν ἐμῶν γεννητόρων καί λογιζέται ὡς περίψημα, συμφέρει καί αὐτὸν καί ἐμὲ τὰ χεῖριστα πεπονθέναι, ἢ τὴν ἐμὴν γυναικα ὄραν δυσκόλως οὕτω καί βαρέως πάντοτε ἔχουσαν» (Bees, 14. 8-14): «Ἐτερος δὲ τις τῶν ἐκ τοῦ χωρίου ἐκείνου (ὄνομα αὐτῶ...) παρελθὼν εἰς τὸ μέσον ἐμοὶ τῷ μηδὲν αὐτῷ φθεγγομένῳ ἐνέκειτο· ἐν δὲ τῶν ἐκείνου ῥημάτων ἦν <τῶν> ἀνισχύων, τὸ ἰδιωτικῶε παρὰ τῶν ἀφελῶε καί ἀγροίκωε διομιλουμένων ἀναφθεγγόμενον· τὸ δὲ ἦν, ὅτι Σὲ πολλὰ σαμπουνίεις καί πρόσεχε καλά» (Α. Παπαδόπουλος-Κερραμέω, Ἰωάννης Ἀπόκαυκος καί Νικήτας Χωνιάτης, σ. 379-382).

43. Πγ. «καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων καί ἐξ ἐκείνων τῶν ἀντιλόγων εἰς θυμὸν κατὰ τοῦ υἱοῦ ὁ πατήρ ἐκινήθη» (Bees, 14. 15-16).

44. Πγ. «Καὶ ἦν ἡ γυνὴ ἐπὶ τῶν λόγων τούτων καί τῶν ἐνστάσεων καί ἡμέραι διεμετρήθησαν ἰκαναὶ καί τοῦ ταυτολογεῖν οὐκ ἀρίστατο, καί ἐξ ὧν ἐλάλει καί ἐξ ὧν ἐνεγράνιζε βαρέως ἐπεφύετο τῷ Μικρῷ· ὑπεδείκνυε γάρ καί χάριτην τινά...» (Bees, 13. 19-22): «Ὁ ἀπὸ Μικρᾶ Βαγενετίας, χωρίον Βρεστίανεε Θεόδωρος ὁ Βοδινόπουλος προσελθὼν ἡμῖν ἀφηγήσατο, ὡε καταλαβόντοε τοῦ ἐνεστῶτοε χειμῶνοε ἄλευρα, καθὼε ἐστίν ἔθος ἐν τῇ γῶρᾳ αὐτοῦ, μετεκομίζεε πρὸε τὰ γθαμκλώτερα μέρη καί τὰ συνοροῦντα τῷ θέματι τῶν Νικοπολιτῶν, ἐνθαε παρχεμεμάσαιε ἐμελλε...» (Pétridès, VI, 30-33).

τισμούς τῶν συγχρόνων του, ἀλλά καί τοῦ «συγχρόνου» λογοτέχνη. Εἶναι ὁ συγγραφέας-λογοτέχνης πού ἀντιλαμβάνεται τά φαινόμενα τῆς οὐμανιστικῆς λειτουργίας στίς πιό λεπτές ἀποχρώσεις τῆς ἔκφρασής τους. Γιά τόν λόγο αὐτό εἶναι ἕνας διαχρονικός συγγραφέας-λογοτέχνης, ἄν καί λειτούργησε στή δική του συγχρονία. Εἶναι ἕνας ἀπό τούς μεγαλύτερους λογοτέχνες τοῦ Βυζαντίου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΚΑΥΚΟΥ

ΕΠΤΑ «ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ»

Ναύπακτος, άρχ. 13ου αί.

Τά κείμενα πού παρτιθέενται σ' αὐτό τό «Παράρτημα» προέρχονται ἀπό τίς ἐκδόσεις Ν. Α. Βέη, Sophrone Pétrides καί Ἰθ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως. Δόθηκε ἐνιαία στιχολίθισι καί ἀφαιρέθηκε ὁ ὑπομνηματισμός τῶν ἐκδοτῶν.

1. Ἱστορία ἐνὸς ὄρφανοῦ

Τῷ αὐτῷ [Νικολάῳ (ἐπισκόπου Βονδίτης)]

Ὁ πεμφθεὶς μισρακίσκος εἰς ἀνάληψιν ψήφων, εἰς καλλιγραφίαν
 χειρός, οὐ διετής, οὐ τριετής προσελήφθη μοι, οὐδὲ προάγων τού-
 5 τούς εἰς ἡλικίαν, ἀλλ' ἔτι κνοφορούμενος, συνθεμένου μου τῇ μη-
 τρὶ, ὡς εἰ μὲν ἄρῶεν τέξει, ἐμὸν ἔσται, εἰ δὲ θῆλυ γενήσῃ, ταύ-
 τῆς ἔσται· καὶ τέτοκεν ἄρῶεν, τοῦτον δὲ τὸν ὀρώμενον· καὶ ἐκ νη-
 δύος ἐμὸν τὸ παιδίον· καὶ βαπτισθὲν τοῦμοῦ μετέσχευ ὀνόματος,
 ἴν' ἐντεῦθεν ἐμοὶ τε τῷ προσλαβομένῳ ὁμωνυμήσῃ καὶ τὴν εἰς
 αὐτὸν ἡμετέραν [πρόνοιαν] ἔξει πλείονα, καὶ τὸ μὲν κύριον ὄνομα
 10 τοῦ παιδός, Ἰωάννης· τὸ δὲ ἐπίθετον, Κλέπτῃς, οὐχ ὅτι κλέπτει,
 ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐμπεριστροφῆς τῆς δεξιότητος καὶ τῆς περὶ τὰ πρα-
 κτέα γοργότητος, ἔτι δὲ ἐτυμολογίας καὶ καινότερων ὀνομάτων
 καὶ πρακτέων εὐρέσεως, τὴν κλήσιν ταύτην ἐκθήσατο· καὶ ἔστιν,
 ὡς ἡ πείρα γνωρίσει, ὁξὺς μὲν ἀκοῦσαι, ὁξύτερος δ' ἀποκρίνα-
 15 σθαι, ταχύς τὸν πόδας εἰς ἐπιταγμάτων ἐκπλήρωσιν, εἰ δὲ καὶ
 τοῦτο πρὸς σῆν διάχρυσιν οὐκ ὀκνητέον εἰπεῖν, ἔτι γραμματιζό-
 μενος, παρετήρει τὰς ὄρνεις καὶ τοὺς φωλεοὺς ὑπεισήραχτο καὶ
 ὑψηρεῖτο τὰ ὠὰ καὶ μάλισθ' ὅτε ἡ πέμπτη τῆς τεσσαρακοστῆς
 ἐβδομάς, ἦν αὐτὸς ἐκ χωρικῆς παραδόσεως κωφὴν ἐπωνόμαζε·
 20 τότε γὰρ προαπετίθει καὶ προέκυπτε τὰ ὠὰ, ἴν' ἐν τῷ πάσχα μετὰ
 τῶν κατ' αὐτὸν παιδῶν ὠοκρουσθῆ· ἀλλὰ κακ τῶν ἐνταῦθα ὀοδω-
 νῶν ὀόδα κνίζων λαθραίως, ἐξ ἡμῶν παιζόντων εἰς κλέπτου
 κλήσιν ἐμπέπτωκε, τὰ μὲν οὖν τῆς τούτου παρ' ἡμῶν προσλήψε-
 ως, τὰ τοῦ παιδικοῦ βίου ἐπιτηδεύματα, εἰς τοῦτο προὐχώρησε·
 25 φρόνησιν δὲ ἔχει τῆς ἡλικίας, ὡς ἡμῖν τεκμαίρεσθαι, πλείονα·
 ὁξυδρομεῖ δ' ἐν τοῖς ἐπιτάγμασι καὶ σφάλλεται ἐν τισιν, ὡς οὐ
 μετὰ σκέψεως πράττων, κἀντεῦθεν εἰκάζεται μοι κατὰ τὴν σο-
 φίαν Ἀριστοτέλους θυμῷ· ὡς γὰρ οὗτος ἀλόγως πράττει, οὕτω
 καὶ τῶν οἰκετῶν οἱ ταχεῖς καὶ πρὶν ἀκοῦσαι ὀρμῶντες καὶ πρὸ
 30 τοῦ ἀκριβῶσασθαι τρέχοντες· καὶ τοὺς τοιοῦτους ἐκεῖνος, διὰ τὴν
 τῶν ἀκουσμάτων ἀτέλειαν, διὰ τὸ τῶν πρακτέων ἀνακριβές,

εικάζει θυμῶ. ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ παιδὸς καὶ προτερήματα καὶ ἀπο-
 πτώματα ἐς τόδε σκοποῦ ἢ ἐκ τοῦ χρόνου πείρα ἡμῖν ἐγνώρισε·
 τῆς δὲ τούτου προκοπῆς οὕτω μοι μέλει, ὡς ἐκ τῆς κατὰ ψυχὴν
 35 σωτηρίας. εἰ δ' ἐρωτᾷς, καὶ πῶς ὁ τόσης ἀξιούμενος τῆς προνοί-
 ας ἐς τόδε ἡλικίας ἐστὶν ἀπαιδευτος, ἀκούσεις, ὡς ἀγάπη παρ-
 πεκοράτει τοῦτον ἕως καὶ δεῦρο· ὡς γὰρ μέλος ἐμὸν αὐτὸν λογιζό-
 μενος, ὄκνον ἀποκόψαι τοῦτον ἐμοῦ· καὶ νῦν γενομένου τούτου
 στεῦρότερας φρονήσεως καὶ βιάσατος ἐς διδασκάλου ἐλθεῖν, τῆς
 40 βίας ἠτήθη· ἄλλως τε, καὶ τίος ἄλλου τῶν ἀγαθῶν ἢ Ναύπα-
 κτος εὐπορεῖ, ὡς καὶ ψηφοδιδασκάλου μὴ ἀπορεῖν; ἔγωγε οὖν
 τὴν σὴν γινώσκων εὐλάβειαν, τὴν τοῦ ἥθους μετριότητα, τοῦ λό-
 γου τὸ ἥσυχον, τὴν ἐς τὰς ψήφους ἀκριβείαν, τὴν τῆς χειρὸς δε-
 ξιότητα περὶ γραμμάτων χαράγματα, ἐγχειρίζω σοι τὸ παιδίον,
 45 ἵνα πάντως τὴν τε κατὰ ψυχὴν ὁρθότητα καὶ τὴν περὶ τὴν παί-
 δευσιν ταύτην κτήσῃται μαθητείαν. καὶ θαρσύνω δώσειν σε τούτῳ
 τῆς ἐπιμελείας τὸ πλεόν, διὰ τὸν θεόν, δι' ἡμᾶς, διὰ τὴν σὴν κα-
 λοκαγαθίαν, διὰ τὴν τοῦ παιδὸς ὁσφαιρίαν· ἀξιῶ δὲ καὶ ἐν τοῖς
 ὁρθοῖς κατάσχειν τῶν κανόνων τοῖς ψάλλουσι, ἵνα καὶ περὶ τὴν
 50 ἀνάγνωσιν ἐντριβῇ· ἢ δὲ παιδευτικὴ ὁράδος ἔστω σοι ἀνὰ χεῖρας
 καὶ συνεχῶς ἐπαρτεινέσθω τῷ μειρακίῳ· δεῖται γὰρ ἀνασειρα-
 σμοῦ τὸ παιδίον, ὡς μὴ ἐκφέρηται πρὸς τὰ μὴ καθήκοντα, ἔτι δὲ
 τῆς ἐκ λόγων στύψεως, ἐξ ἧς τὸ τοῦ ἥθους διαδόξον αὐτῷ συ-
 μπαγήσεται, καὶ μὴν καὶ βλέμματος βλοσυροῦ, ἐξ ὧν ἀπάντων
 55 πρὸς ἑαυτὸ συναχθήσεται ἀπὸ τοῦ παιδικοῦ σκορπισμοῦ. γίνου
 δὲ τῷ παιδίῳ καὶ νέος Ἡλεί, οὗ διδάσκων ὡς ἐκεῖνος τοὺς υἱοὺς
 ἀπαλῶς καὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν ὡς πατήρ. ἐξ οὗ ἐκεῖνοι μὲν ἀθήμερον
 ἀπεσφάγησαν, ὁ δὲ γε πατήρ, ὡς ἐκ τῆς βίβλου τῶν Βασιλειῶν
 ἀνελεξάμην, ἀπὸ τοῦ δίφρου κατενεχθεῖς, διὰ τὴν κιβωτόν, διὰ
 60 τοὺς υἱοὺς τέθηκεν· ἀλλὰ καλῶν αὐτὸν ἐξ ὀνόματος, ὡς ἐκεῖνος
 ἐν μεσονεκτίῳ τὸν Σαμονήλ, καὶ δευτέρου τούτῳ τὴν κλήσιν, ὡς
 ἐκεῖνος τῷ Σαμονήλ· καὶ συμπαλλέτω σοι καὶ ἐν τοῖς ὁρθοῖς
 συμμελετάτω τὰ εἰς θεόν. οὐδὲ γὰρ οἶδά σε παρνήχοιο εὐδοῖντα,
 ἀλλὰ κατακούοντα τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐξεγχειρόμενον μεσονεκτίον καὶ
 65 ἐξομολογούμενον τῷ θεῷ ἐπὶ τὰ κρίματα, ὡς ἐκεῖνος τῆς δικαιο-
 σύνης αὐτοῦ. τοῦ δὲ παιδὸς ἐγὼ μελεδωνὸς τῶν εἰς διατροφὰς

καὶ σκεπάσματα· μόνον τὴν ἐπ' αὐτῷ ἐπιμέλειαν χαρίζου ἡμῖν
καὶ ἐν τοῖς κατὰ βρωσίν καὶ πόσιν ὑπηρετήτῳ σοι καὶ ἐν μηδενὶ
τῶν κατ' οἶκον ἔστω ἀργόν, καὶ μηδὲ παραχωρεῖσθω ῥεμβάζε
70 σθαι, ὅποιον τούτου τὸ ἦθος ἡμεῖς κατελάβομεν· καὶ ἀγάπησον
τούτου καὶ παράδεξαι ἐκ τοῦ μαστιγοῦν. τὰ μὲν οὖν ἐμὰ περὶ τοῦ
παιδὸς ἐς τοσοῦτον καὶ παίγνια καὶ σπονδάσματα· σὺ δέ, ὡς
ἔσοίσεις τούτῳ πάντα τὰ κάλλιστα, καὶ θαρόω καὶ πεπληροφόρη-
μαι. χαρίζου μοι τὰς εἰς θεὸν προσευχάς, ἐξ ὧν ἐμοὶ καὶ τὸ
75 σωθῆναι περιγενήσεται. +

2. Ἱστορία ἐνὸς βιασμοῦ

Σημείωμα τοῦ αὐτοῦ· μηνὸς ὀκτωβρίου ἐν Ἰνδικτιῶνος ἰ' ἐπὶ παρουσία τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος, +

- Ἡ τοῦ σώματος ἡμῶν πληθώρα καὶ τὸ πολλαῖς παρονοχλεῖσθαι ταῖς νόσοις τὸ μοχθηρὸν σαρκίον τοῦτο καὶ δεσμοτήριον, ᾧ περι-
 5 κείμεθα, ἐφ' ᾧ καὶ εἰς ἀνάγκην πολλακίς ἤλθομεν τοῦ θεοκλυ-
 τεῖν, ὡς ἐκ φυλακῆς τοῦ σώματος τούτου τὴν ἡμετέραν ψυχὴν
 ἐξαγαγεῖν τὸν θεόν, ἠνάγκασαν ἡμᾶς Βόνδιτσαν ἰδεῖν καὶ τῷ ταύ-
 της ἐπισκόπῳ περιτεχεῖν, ἵν' ὡσπερ ἰατρὸς κατέστη ψυχῶν τῇ
 ἐπικλήσει τοῦ πνεύματος, οὕτω δὴ καὶ σωμάτων ἔσται θεοαπει-
 10 τῆς ἢ γὰρ φιλόανθρωπος τέχνη τούτω τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ δὴ που
 τὴν χθὲς μετὰ τὴν θείαν δοξολογίαν περὶ τὸ τοῦ ναοῦ προπέλαιον
 ἄμφω ποιησάμενοι βάδον καὶ τοῖς ἐκ μαρμάρων ἐκείσε βάθροις τὰ
 ἰσχύα κάμψαντες ἐκαθήμεθα καὶ περὶ νόσων καὶ τῶν ἐκτὸς
 ὀχληρῶν καὶ ὡς ἕκαστος ὁ βούλοιο προάπτει κακὸν κατὰ τὸν ἐνε-
 15 στῶτα καιρὸν ἐκοινολογούμεθα, καὶ ὡς τὴν τούτων ὁμιλίαν εἶχεν
 ἡ γλῶσσα, ἀνὴρ τις, γηραιὸς ἤδη, ὄνομα Συμειών, ἐπωνυμίαν
 Σγοροπόπουλος, καταδέσμῳ μὲν περιειλημμένος τὴν κεφαλὴν, κοί-
 δεμνον γυναικεῖον ἔχων περὶ τὸν τραχήλον, δι' οὗ τὴν εὐώνυμον
 ἀνεκούφιζε χεῖρα, μωλωπισθεῖσαν ἐκ ῥάβδου, ὡς τὰ ἐξῆς δηλώσει
 20 τῆς διηγήσεως, δεινοπαθῶν ἡμῖν παρέστη ἐνώπιος, οὐ κατὰ πρό-
 γνωσιν μὲν, ἐκ τύχης καὶ ὁμῶς τὴν τε παρᾶστασιν ποιησάμενος
 καὶ τὴν περὶ τοῦ, ὡς ἕκαστος ἔχειν ἄδειαν τοῦ κακοπραγεῖν, ὁμι-
 λίαν ἡμῖν οἷς ἐξηγήσατο πιστωσάμενος, ἔφησε γάρ, ὡς Ἀύριλιό-
 νης τις, Ῥωμαίων ἄποικος, ὄνομα Κωνσταντῖνος, Βλάχου τοῦτο
 25 τὸ γένος ὁ καιρὸς ὠνόμασεν ἄνθρωπος, κατὰ χρόνον τὸν πέρουσι,
 Βλασίαν, τὴν αὐτοῦ θυγατέραν, παρθένον οὖσαν καὶ νέαν, ἀπεροχο-
 μένην ὑδροεύσασθαι ἀπὸ τῆς ἐγγιστά που πηγῆς, κατασχῶν καὶ
 περὶ τινα ῥαγάδα γῆς ἀγαθῶν, ἐνθα βοήθειαν ἔσεσθαι ποθεν τῇ
 Βλασία ὁ Κωνσταντῖνος οὐκ ᾔφετο, ἀλλ' οὐδὲ φωνούσης ἀκουσθῆ-
 30 ναι ὑπὸ τινος, τὴν παρθενικὴν ἐκείσε πυλίδα τῆς Βλασίας ἀρέωξε·
 ἐξ ἐκείνου δὲ ὡς αὐτῇ περιέτεχεν, ἐπάγων βίαν ἐμίγνυτο, ἕως ποι-

ήσας ἐγκύμονα καὶ παῖδα ταύτης ἀπέτεκε. «τοῦτό μοι προῦτον,
 ἔφησεν ὁ Σγουροπούλος, πρὸς τοῦ Ἀυροιλίου ἀδίκημα. χθές που
 δὲ καὶ πρὸ τρίτης, ἐγκοτῶν μοι τῆς θυγατρὸς ὑπερμαχομένῳ ἢ
 35 ἀνθρωπὸν με ὑπολαβὼν ἀβοήθητον. καθότι καὶ ταπεινός, μεθ'
 ὁμογενοῦς λαοῦ ἐπελθὼν περὶ τὸν μέσον δρόμον τῆς αὐτίκα νυκτός,
 ὑπελεύκαινε δὲ σελήνῃ τὴν νύκτα ἐκείνῃ. καὶ τὸ πλῆθος εἰκάζειν
 ἦν ἔς τριάκοντα, ἐμέ τε καὶ Νικόλαον. τὸν ἐξ' ἑτέρῳ θυγατρὶ μου
 γαμβρόν, ἀπανθρώπως ὀάβδοις ἠκίσαντο. καὶ ὁ μὲν Νικόλαος, φη-
 40 σί, κατάπληγος ὑπ' αὐτῶν γεγωνός. ἐπὶ κλίνῃς κείται καὶ δεμνίων
 καὶ ὡσανεὶ θανατᾶ· ἐγὼ δὲ ὡς ὁράτε.» καὶ δυσπαθῶς οὕτως εἶπεν,
 καὶ τὸν δεσμὸν τῆς κεφαλῆς καθ' ἡμετέραν ρεῦσιν περιοιζόμενος
 ὠράθη ἔχων πληγὴν ἀπὸ ὀάβδου. περὶ τὸ ἄκρον τῆς εὐωνύμου
 ὀφρύος, ὑφ' ἧς μελανώματά τε καὶ ὄγκος αἱματόεις ἐνεφαίνετο
 45 τούτῳ κατὰ τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ βλέφαρον. καὶ τὸ τραῦμα εἰκάζειν
 ἐδίδου, ὡς αὐτίκα ἀπεβίω, εἴ γε μικρόν τι περὶ τὸν κρόταφον ἄνω-
 θεν ἢ τῆς ὀάβδου τούτῳ ἐπηρεχθή καταφορά. ὁ πῆχυς δὲ τῆς περὶ
 τὸ μέρος τοῦτο χειρός, ὅτιπερ ἀνέπανε τὸ ἀπὸ τοῦ τραχήλου τοῦ
 Σγουροπούλου ἐπικροεμάμενοι ὀθονίδιον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ ὀάβδου
 50 πληγὴν βαρεῖαν ἐπήνεγκε· μαλλός τε γὰρ αὐτὸν δασύς περιοίλισσε
 καὶ λινοῦς τὸν μαλλὸν συνείχε δεσμὸς καὶ τὸ κατοδινᾶσθαι τῷ
 Σγουροπούλῳ τὸν πῆχυν οὐκ ἐδίδου γυμνῇ τῇ σαρκὶ τὸν τραυματι-
 σμὸν καὶ καταθῆσαι καὶ καταγοάφασθαι. ἀπεγέμνον δὲ ὁ ὄρηθεις
 καὶ ὤμον τὸν δεξιόν. καὶ ἦν αὐτῷ περὶ τὸ ἄκρον τῆς πλάτης μελά-
 55 ρωμα βαφὴν κατὰ βάθος τῇ τῆς πληγῆς ἰσχυρότητι· τυπεῖσα γὰρ
 τῇ ὀάβδῳ ἢ σὰρξ τῆς φυσικῆς συνεχείας πάντως παρεσαλεύθη καὶ
 τὰ περὶ τὸ τραῦμα· μόρια τῆς πρὸς ἄλληλα διακριθέντα συμφύτας
 καὶ νεκρωθέντα ὡσπερ διὰ τὴν ἀπὸ τῆς οἰκείας θέσεως ἔκτασιν τῷ
 πληγέντι τόπῳ ἐνεποίησαν τὸ μελάνωμα. ταῦτα ἐθεάθη ἡμῖν καὶ
 60 περιοδύνως μὲν διετέθημεν ἄμφω· τὸ πλεόν δὲ ὁ ἐπίσκοπος, τὸ
 γὰρ οἰκείον πιέζει πᾶν, ὡς τῷ λυρικῷ Πινδάρῳ· δοκεῖ, καὶ μίαν
 ταύτην παράκλησιν τῷ καταπλήγῳ δέδωκε Σγουροπούλῳ, τὴν
 πρὸς τὸν πανευκλεέστατον πρωτοβεστιάριον καὶ πανοικειότατον
 τῷ κοραιῶ Κομνηνῷ παράστασιν καὶ ἐμφάνειαν καὶ τὴν τῶν ἐπ'
 65 αὐτῷπραχθέντων ἐξήγησιν. κατὰ παράκλησιν δὲ τῆς αὐτοῦ ἱερό-
 τητος ἢ ταπεινότητος ἡμῶν τὰ ἀκουσθέντα καὶ ὁραθέντα τῷ παρόντι

χάστη διέλαβε· καὶ πιστωσαμένη τοῦτοι ἐκδέδωκε μηνὶ καὶ ἰνδι-
κτιῶνι τοῖς προγεγραμμένοις.

3. Ἱστορία τῆς νύφης καὶ τῶν πεθερικῶν

+ Σημείωμα +

Ὁ ἀπὸ τῆς νήσου Λευκάδος Βασίλειος ὁ Καλίγης ἐλθὼν εἰς ἡμᾶς,
 ἐξηγήσατο ἡ τούτου, φησί, φαμίλια θεωρουμένη ὅλη ἐν τῇ γυ-
 ναικί αὐτοῦ, τῷ νίῳ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, τῇ γυναικί αὐτοῦ Παγ-
 καλῷ καὶ τῷ Βασιλείῳ αὐτῷ, εἰς ἔριν ἦλθε καὶ φιλονεικίαν ἐκ
 5 τοῦ τεχνότος· ἡ πενθερὰ δὲ μάλιστα ὡς ἤκουσαι κατὰ τῆς νύμ-
 φης αὐτῆς, ὅτι ὁ ταύτης νιὸς ἔρωτα ἔκτοπον τῇ Παγκαλῷ ἐρα-
 σθεῖς εἰς γυναῖκα ταύτην ἠγάγετο, τῶν αὐτοῦ γεννητόρων οὐ τε-
 λείως ἐπὶ ταύτῃ ἀρεσκομένων. ἔτυχε δέ, φησί, τὸν τούτου νιὸν
 10 αὐτίκα τῆς οἰκίας ἀπόδημον, ὃς καὶ ἐπανελθὼν καὶ τὴν Παγ-
 καλῷ εὐρῶν σκυθρωπάζουσαν, διὰ τὴν τῆς πενθερᾶς ἐπὶ ταύτῃ
 βαρύτητα, ἠμάρθη τε ὡς εἰκός, «καὶ εἰ διὰ ταύτην, ἔφη, ἐγὼ κο-
 πιῶ, ἡ δὲ πολυτρόπως κακοῦται ὑπὸ τῶν ἐμῶν γεννητόρων καὶ
 λογίζεται ὡς περίφημα, συμφέροι καὶ αὐτὸν ἐμὲ τὰ χειρίστα πε-
 15 πονθέναι, ἢ τὴν ἐμὴν γυναῖκα ὁρᾶν δυσκόλως οὕτω καὶ βαρέως
 πάντοτε ἔχουσαν». ἐκ τούτου τῇ ἰδίᾳ γυναικί ὁ Βασίλειος ἀμύ-
 ρων ὄλος ἐγένετο κατὰ τοῦ νιοῦ, καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων καὶ ἐξ
 ἐκείνων τῶν ἀντιλόγων εἰς θυμὸν κατὰ τοῦ νιοῦ ὁ πατήρ ἐκινήθη,
 οἷα πατήρ· καὶ σωφρονίζων δῆθεν αὐτὸν καὶ ἀναστέλλων τοῦ τῷ
 20 πατρὶ αὐτῷ ἀντιφέρεσθαι, λίθον ἄρας ὅσον ἐχώρει ἡ χεὶρ, τοῦ ἰδί-
 ου νιοῦ κατηκόντισε· καὶ τεχνῶν αὐτοῦ περὶ τὸν μίριγγα ἐδθύω-
 ρον ἀνέτελεν αὐτόν, καὶ εἶδεν ὁ ἥλιος καὶ ἐν ταῖς ἡμετέραις ἡμέ-
 ραις τὸν Βασίλειον τοῦτον πατέρα τεκνοκτόνον καὶ τῶν οἰκείων
 σπλάγχων πολέμιον· καὶ ὡς μὲν φορεὺς ἐκούσιος τοῖς προσήκου-
 σιν ἐπιτιμίαις καθυπεβλήθη, ὡς δὲ καὶ πατρὶ παιδοκτόνῳ τῷ Βα-
 25 σιλείῳ ὁ τῶν ἐπιτιμιῶν ἐτηνξήθη τούτῳ καιρός, καὶ ὀφείλει ἐπὶ
 πενταετία ὅλη, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἰε' τοῦ ἐνεστῶτος ἀγούστου
 τῆς παρουσίας ἰε' Ἰνδικτιῶνος, ταῦτα πληροῦν, τὸ στήναι τέως ἐν
 τῷ προνάῳ τοῦ ἐκεῖσε ἐπισκοπικοῦ ναοῦ ἐν ἀκαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ
 ἐπὶ τρισὶ κροιακαῖς καὶ ἀναφωνῆσαι πρὸς τοὺς εἰσιόντας καὶ
 30 ἐξιόντας τὸ «εὐξασθε καὶ συγχωρήσατέ μοι τῷ ἐγγληματικῷ».

τὸ ἀπέχεσθαι τῆς ἀγίας κοινωνίας ἐπὶ τοῖς ὀηθεῖσι πέντε ἑνιαυ-
 τοῖς, εἰ μὴ πού ἐν τελευταίαις ἀναπνοαῖς γένηται. τότε γὰρ τοῦ
 ἀγαθοῦ ἐπιτεύξεται ἐφοδίου, τὸ μὴ μεταλαμβάνειν κρέατος καὶ
 τυροῦ καὶ ὡοῦ ἐπὶ τοῖς ὀηθεῖσιν ἑνιαυτοῖς, τὸ κατὰ πᾶσαν τετρα-
 35 δοπαρασκευὴν ἄρωμα μόνω καὶ ὕδατι ἀποζῆν, ἐν δευτέραις καὶ
 τρίταις λάχανα καὶ ὄσπρια ἐσθίειν μετὰ ἐλαίου, ἐν πέμπταις αὐτά
 τε ταῦτα ἐσθίειν καὶ οἶνον πίνειν, ἐν σάββασι δὲ καὶ κυριακαῖς
 καὶ ἰχθυοφαγεῖν καὶ οἶνον πίνειν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν γονυκλι-
 σίας ποιεῖν ἀπὸ γῆς ἧ καὶ ἐν ἑκάστη ἐπιφωνεῖν τὸ «ὁ θεὸς ἰλά-
 40 σθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἐλέησόν με», ἄνευ τῶν σαββάτων
 καὶ κυριακῶν καὶ τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐν αἷς γόνυ κλίνειν οὐ
 προστετάγμεθα, ἐν τῷ δωδεκαημέρῳ δὲ καὶ τῇ ἑβδομάδι τοῦ πά-
 σχα ἄνευ κρέατος καὶ τυροῦ καὶ ὡοῦ τὰ λοιπὰ προσίεται βρώμα-
 τα καὶ πίνεται οἶνον. πρὸ δὲ τῶν ἐπιτιμίων ἀπάντων συντριβὴν
 45 ψυχῆς καὶ σώματος ἐπιδείξεται καὶ πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων
 πορεύεται καὶ τὴν παιδοκτονίαν νεκτὸς ἀποκλαύσεται καὶ ἡμέ-
 ρας, ἵνα καὶ τὸ ἁμάρτημα ἐξαλείψῃ καὶ τὴν θείαν εὐμένειαν πρὸς
 ἑαυτὸν ἐκκαλέσῃται. μετὰ μέντοι τὴν ἀπαρίθμηση τῶν δηλουμέ-
 νων ἑνιαυτῶν ἐπαρελύσεται πρὸς τὴν Ναύπακτον καὶ τῷ τῆς
 50 ἡμέρας ἐπισκόπῳ ἐμφανισθεὶς τὴν τῶν ἐπιτιμίων δέξεται λύσιν.
 μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι [ι]ε'.

4. Ἱστορία μιᾶς γεροντοκόρης

Μηρὶ Ἰωννίῳ ἰνδικτιῶνος ιε΄ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν κληρικῶν καὶ
ἀρχόντων +

Γενὴ Κορινθία, ὄνομα Εἰρήνη, τὸ σῶμα κατάσαρκος, πολιὰς
ἀνθοῦσα ἤδη περὶ τῶν κορτάφων, τὴν ἰδέαν μελάχρους, θυγατέρα
5 ἑαυτὴν ὀνομάζουσα τοῦ Ἁγιοαγαθίτου ἐκείνου, κληρικὸς δὲ ὁ
Ἁγιοαγαθίτης ἐτέγγανε τῆς ἐν Κορίνθῳ τοῦ θεοῦ μητροπόλεως
καὶ τοῦ τῶν ἀναγνωστῶν ἐξάσχωι χοροῦ, διαπλώϊμος ἐλθοῦσα
εἰς Ναύπακτον καὶ γενομένη ἐμφανῆς τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν πολλὰ
καὶ ἐπὶ πολλῶν βαρέα κατέλεγε τοῦ ἐντιμοτάτου δικαίου καὶ
10 χαροφύλακος τῆς ἀγιοτάτης μητροπόλεως Λαοίσης κῦρ Λέον-
τος τοῦ Μακροῦ. ἔλεγε δέ, ὡς ἐν νεότητι οὖσα μνηστειὰς καὶ
ἱερολογίας εὐχὴν ἐδέξατο κατὰ Κόρινθον μετὰ τοῦ εἰρημένου Μα-
κροῦ καὶ τὸν οἰκεῖον ἄνδρα ἀναζητεῖ, ὃν ὑπετόπαζεν ἢ τεθνήσκει ἢ
κατὰ τὰ μέρη τὰ ἐφῶ διάγειν διὰ τὸν ἐκ τῆς Λατινικῆς ἐπελεύσε-
15 ως τοῖς ἀνθρώποις ἐπιγεγόμενον σκεδασμὸν καὶ ἄλλον ἄλλῃ καὶ
τοὺς πολλοὺς ἀναδραμεῖν πρὸς Ἀνατολὰς διὰ τὸ ἐκεῖσε τοὺς Ῥω-
μαίους ἔτι ἐπικρατεῖν. νῦν δὲ φησι μαθοῦσα ἐκ διαφόρων, ὡς ἔτι
ζῆ ὁ παρ' αὐτῆς λεγόμενος εἶναι ταύτης οὗτος ἀνὴρ καὶ ὡς ἐν
τοῖς μέρεσι Βελεγατουῖας καὶ Ναυπάκτου διάγει καὶ βίον ἔχει
20 καὶ ὑπαρξίην καὶ πραγμάτων εὐθηνίαν καὶ τῶν φαινομένων ἐγένε-
το. ἠραγκάσθη ἀναζητῆσαι τοῦτον καὶ ἐφευρεῖν καὶ ὡς οἰκεῖον
ἄνδρα παρθενικὸν ἀνακαλέσασθαι τε καὶ ἐγκολπώσασθαι. καὶ ἦν
ἢ γυνὴ ἐπὶ τῶν λόγων τούτων καὶ τῶν ἐνστάσεων καὶ ἡμέραι διε-
μετροθήθησαν ἱκαναὶ καὶ τοῦ ταυτολογεῖν οὐκ ἀφίστατο. καὶ ἐξ ὧν
25 ἐλάλει καὶ ἐξ ὧν ἐνεφάνιζε βαρέως ἐπεφύετο τῷ Μακρῷ· ὑπεδεί-
κνυε γὰρ καὶ χάστην τιὰ γεγόμενον κατὰ Κόρινθον ἐν τῷ παρελ-
θόντι μαίῳ, φέροντα δὲ καὶ ὑπογραφὴν τῶν ἐκτεθέντων αὐτὸν
καὶ μαρτυρίας τούτων ἐνόρκους καὶ συνιστώντων δῆθεν τὸν τοῦ
Μακροῦ μετὰ τῆς εἰρημένης σύνδεσμον γαμικὸν καὶ τὴν ἔννομον
30 ἐπ' ἐκκλησίας ἱερολογίαν τε καὶ γαμικὴν τελειότητα. καὶ ταῦτα
μὲν καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ χάστις· ὁ δὲ Μακρὸς ἀντεπεφέρετο ταύτῃ

και συνόλως ἐφ' οἷς ἐλάλει, ἐφ' οἷς ὑπεδείκνυε, ψεύδεσθαι αὐτὴν
 διετείνεται και ἐτοίμως ἔχειν ἀπισχυρίζετο ψευδηγόρον ἀποδείξει
 ταύτην δι' ἐγγραφήσ, εἰμὴ παρ' ἡμῶν ἐκώλυετο, ἀκούοντων μὲν
 35 τῶν ὑπὸ τῆς γυναικὸς λαλουμένων, μὴ παραδεχομένων δὲ αὐτὴν
 ἐκ τοῦ παρ' εὐθύ, ἀλλὰ κατὰ νόμους μάστιγας ἀπαιτούντων πα-
 ραστῆσαι αὐτήν, ὁποίους και ὅσους ἡ νομικὴ ἀκρίβεια διατάσσε-
 ται, ὅτε κατὰ ἱερωμένων κινουῦνται ἐγκλήματα, ἐπτα δηλονότι
 τὸν ἀριθμόν, και τούτους ἀκατηγορήτους, ἀδωρολήπτους, μὴ
 40 ἐγκλήματι κρατυνομένους, μὴ ὠνητούς, ἀλλ' ἐρχομένους αὐτε-
 παγγέλτους εἰς τὸ ὀμνύειν και συνιστᾶν τὰ ἐγκλήματα, ἔτι τε μὴ
 οἰκειακούς, μηδὲ προσγεγεῖς, μηδὲ προκατειλημμένους ἐμπαθεία
 και ἔχθρα καθ' οὗ τοὺς ὅρκους ἐπάξουσιν, ἀλλ' ἐλευθέρους και
 τὴν χεῖρα και τὴν ψυχὴν και τὸν τρόπον και τὸν βίον ἀνεπιλή-
 45 πτους και διὰ ταῦτα παραδεκτούς εἰς τὴν καταμαρτυροῖαν τῶν
 ἀφιερωμένων θεῶ. τούτων ἡ γυνὴ ἀποροῦσα τοτέως ἡσύχαζε,
 μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας ἡμῖν παραστᾶσα παλίγγλωσσός τε ἐγεγόνει
 και ἐκουσία παλίλλογος και τὴν χθὲς και πρὸ τρίτης ἐνστασιν
 ἐκείνην και τοὺς ἀγῶνας εἰς ἐναντιολογίαν μεταβαλοῦσα, ἦν ὑπή-
 50 νοιξε κατὰ τοῦ Μακροῦ κατηγορίας θύραν και εἴσοδον, αὐτὴ ταύ-
 την τῇ ἰδίᾳ γλώσση και ἐπεξέγνωσε και ἐπέκλινε· και εἶπεν ἀνα-
 φανδὰ ἐνώπιον τῶν ἀναγεγραμμένων συνέδρων και ὄχλον παρα-
 κρουσθῆναι τὴν ὄψιν και κατὰ πλάνην τῆς ὀπτικῆς ἐπιφῆναι τῷ
 χαροτοφύλακι, ἔχοντι ἀμυδράν, ὡς εἶπεν, ἐμφέροειαν πρὸς τὸν ὑπ'
 55 αὐτῆς ἀναψηλαφώμενον· και μέλλει τούτοι ἐν τοῖς Ἐσώοις ἀναζη-
 τεῖν, ἔνθα τὸν ἀληθῶς αὐτῆς ἀνδρα εὐρήσει και ἀναλήψεται, γέ-
 λως ἐπὶ τούτῳ τοῖς πᾶσιν ὥστο πλατύς, εἶπειν ὡς ἡ ποιήσις, εἴ
 γε χθὲς μὲν ἐπὶ τῷ Μακρῷ Λυγγέως ὀξυωπέστερον ἔβλεπε, σή-
 μερον δ' ἐλήμα κολοκύντας, ὡς εὐκαίρως και τὸ τῆς παροιμίας
 60 ἔρεῖν, και ἀπὸ Κορίνθου ἀμβλύστερον εἰς Ναύπακτον ἔβλεπεν,
 ἀπὸ δὲ ταύτης εἰς Ἀνατολὴν ὠξυνώπησε, και ἀπεβουκολήθη διὰ
 ταῦτα τοῦ συνεδρίου και ἀπεθρόιφθη και ψευδηγόρος ἐκρίθη και
 κατήγορος προόδηλος, και αὐτὴ μὲν, οὕτως· ὁ δὲ Μακρὸς «βοηθή-
 σω, εἶπε, τῷ κατηγόρῳ και ἦν ἀμβλωπιάν ἔχει περὶ ἐμὲ ἀφέλω-
 65 μαί ἀπ' αὐτῆς και δείξω ταύτην ἐξ ἀνεποστάτου ἀρχῆς τῶν εἰς
 ἐμὲ και αὐτὴν τὴν ὅλην κατηγοροῖαν και συνθεμένην και ἀναπλά-

σασαν». καὶ ἀναλαβὼν τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρη τέλους ἔλεξεν οὕτως·
 «ἦν, φησί, παιδίον, τῆς ἡλικίας ἐτι ἔχων ἀτέλειαν, ἐτέλον δὲ
 ὑπὸ διδάσκαλον ἐν τῇ πατρίδι μου, τῷ Χρυσῷ, καὶ ὁ μαῖστωρ
 70 ἐκεῖνος βαρέως μοι διὰ τὰ μαθήματα προσεφέροτο· καὶ φηγὼν τὸ
 ἐκεῖνου φορτικὸν ἐπ' ἐμὲ ἐγενόμην πρὸς τῇ Κορίνθου καὶ τῷ
 ἀρχιεπισκόπῳ ἐκείνῳ τῷ Χρυσοβέργῳ προσωκειώθη· καὶ ἦν ὑπ'
 ἐκεῖνον ταπτόμενος καὶ ὑπηρετῶν ἐν τοῖς γράμμασιν· ὁ πατὴρ δὲ
 ταύτης τῆς γυναικὸς, δεινὸς ὢν ἄνθρωπον ὑπελθεῖν καὶ πράγμα-
 75 τα συσκευάσθαι τῶν ἀπ' αἰῶνος ὀπωριμώτατος, ἀπάτη καὶ θω-
 πευτικῶς περιῆλθέ με, εὖστομόν με παιδίον βλέπων, ὡς ἐκείνῳ
 ἐδόκει, καὶ χεῖρα εὐφρεστέραν ἔχον περὶ τὸ γράφειν, καὶ σημεῖα
 παρέχων, ὡς ἐνομίζετο τοῖς πολλοῖς, ὡς προκόψας εἰς ἡλικίαν
 καὶ καταστάς ἀγῆρ ἐντελής καὶ εἰς βιωτικὴν εὐδρομίαν ὀρθοπο-
 80 δήσω καὶ πραγματικὴν περισσειαν κτήσομαι καὶ γνωστὸς κατα-
 σταθήσομαι τοῖς πολλοῖς. ταῦτα ἐκεῖνος διανοούμενος ἐπ' ἐμέ, ὡς
 μηδένα ἐν Κορίνθῳ τὸν προνοούμενον ἔχοντα, ὑπεποιήσατό με
 ἀπάτη, καὶ σιγνογραφίαν ἐν χάριτι ἐχάραξα ὡς δῆθεν ἐπὶ γαμικῷ
 συναλλάγματι μετὰ τῆς νῦν ἀγνοούσης με. ἀλλ' οἱ προσήκοντές
 85 μοι τοῦτο μαθόντες καὶ ὁ πατὴρ, ἐλθόντες ἐν Κορίνθῳ, λάθρα
 ἐκεῖθεν μετήγαγόν με πρὸς τὸν Χρυσόν. δεδοκότες δέ, μὴ ποτέ
 μοι ἐμπόδιον γένηται ἢ σιγνογραφία ἐκείνη πρὸς ἱερατικὴν καὶ
 προκοπὴν καὶ παύωσιν, σὺν ἐμοὶ ἀνέδρομον εἰς Κωνσταντινού-
 90 πολιν· καὶ ἐντεχνόντες τῷ τῆς ὀσίας μνήμης οἰκουμενικῷ πα-
 τριάρχῃ κῆρ Γεωργίῳ τῷ Ξιφιλίνῳ γράμμα τῆς ἐκεῖνου ἀγιότη-
 τος πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐπορίσαντο, ἐνδιδούν καὶ ἐπισκῆ-
 πτον ἐκείνῳ καὶ τὸ συμβόλαιον διαδόξῃαι καὶ τὸν πατέρα ταύτης
 καὶ τὸν ταβελλίωνα κανονικῶς μετελθεῖν. ἄτε ὄντος αὐτίκα ἐμοῦ
 95 καὶ παιδὸς καὶ ὑπεξουσίον καὶ καταψηφισαμένον διὰ ταῦτα τοῦ
 πατριάρχου τοῦ γαμικοῦ ἐκεῖνου συμβολαίου ἀνισχυρότητα, πέ-
 πρακται ταῦτα καὶ διεδόραγῃ ὁ χάρις καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ὁ
 ταβελλίων δεσμοῖς καὶ φυλακαῖς ἐκολάσθησαν, ὡς μὴ τοιοῦτοις
 ἀσυστάτοις αὐθις ἐπιχειρῆσαιεν». καὶ διεξῆει τὸν χάριτην ὁ εἰρη-
 μένος Μακρός, ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης εἰς τὰς ἡμῶν ἀκοάς, καὶ τὴν
 100 ὄλην ὑφήν ἀπεστομάτισεν ἐφ' ἡμῶν, προσειπῶν, ὡς παρ' ἐμοῦ
 τοῦ Ναυπάκτου, ὄντος αὐτίκα πατριαρχικοῦ νοταρίου, ὁ χάρις

ἐκτέθειται, καὶ προσήκατο καὶ ἡ ἀκοή ἡμῶν τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ
 πιττακίου καὶ ἡ ψυχὴ τὴν ἔκθεσιν κατεδέξατο, εὐοκνῶν ἀντικρυς
 τοῖς ἐμοῖς διὰ τὴν κατὰ λέξιν σαφήνειαν καὶ τὸ περιστοροφον τῆς
 105 ἐκθέσεως. «οὐ μόνον δέ, φησὶν ὁ Μακρός, ἐκεῖνο τὸ γράμμα τῆς
 εἰσέπειτα περὶ ἐμὲ φροντίδος ἀπήλλαξε τοὺς ἐμούς, ἀλλὰ καὶ δι-
 καστῆ πολιτικῶ προσελθόντες καὶ τὰ συμβάντα ἐξηγησάμενοι
 ψηφίσματι ἐκείνου ἐνυπογράφω τὴν ἐξῆς ἀσφάλειαν ἐπορίσαντο,
 καὶ ὁ ταύτης πατήρ, ὁ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ πονηρὸς, τῆς ἐλπίζομέ-
 110 νης θήρας ἀποτυχῶν, χάστην καὶ ἄκων ἐξέθετο, περιποιούμενόν
 μοι τὸ εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἄφροντι καὶ πᾶσαν ἐμοὶ παρέχοντα τὴν
 ἀσφάλειαν» ταῦτ' εἶπε· καὶ τοῦ συγκοφαντικοῦ γυναιῶν καταμω-
 κώμενος ὡσανεὶ, εἰς ἀναψηλάφησιν τοῦ λεγομένου ταύτης
 ἀνδρός, παρέπεμψεν εἰς Ἀνατολήν. ἡ δὲ ἡ γυνὴ ἀσχάλλουσα
 115 ὡσπερ καὶ τῆς κατὰ τοῦ Μακροῦ προσελεύσεως καὶ τῆς ἡμᾶς
 ἐνοχλήσεως ἡμαρτηκέναι τὰ εἰς αὐτὸν λόγον τελευταῖον εἰποῦσα
 καὶ ἑαυτὴν καὶ ἡμᾶς πραγμάτων ἀπήλλαξε, οἱ οὐδὲ ὄλως ἐμέλλο-
 μεν δοῦναι ὡτίον τῆ γυναικί, ἅτε τοῦ Μακροῦ ὑπερορίου τεγγά-
 νοτος κληρικοῦ καὶ παρὰ τῶ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ ὀφειλόν τι κι-
 120 νηθῆναι τῶν ὡσανεὶ κατ' αὐτοῦ, διὰ δὲ τὸ κατὰ Ναύπακτον τὴν
 ἐμὴν καὶ ἐπὶ τῶν ἐμῶν κληρικῶν καὶ λαληθῆναι καὶ λυθῆναι τὰ
 ὅσα καὶ ἀντετάχθησαν, καὶ ἐγράφησαν ταῦτα καὶ ἐσημειώθησαν
 καὶ εἰς ἀφροντισίαν τῶ Μακρῶ ἐπεδόθησαν. μηρὶ καὶ ἰνδικτιῶνι
 τοῖς προγεγραμμένοις. +

5. Ἱστορία ἐνὸς φόνου «δι' ἀσήμαντον ἀφορμήν»

Τοῦ αὐτοῦ σημείωμα. +

- + Ὁ ἀπὸ Μικρῆς Βαγενετίας, χωρίον Βορσετιανῆς, Θεόδωρος ὁ Βοδινόπουλος προσελθὼν ἡμῖν ἀφηγήσατο, ὡς καταλαβόντος τοῦ ἐνεστῶτος χειμῶνος ἄλευρα, καθὼς ἐστὶν ἔθος ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ,
- 5 μετεκόμιζε πρὸς τὰ χθαμαλώτερα μέρη καὶ τὰ συνοροῦντα τῷ θέματι Νικοπολιτῶν, ἔνθα παραχειμάσαι ἔμελλε μετὰ τῶν προσόντων βοοχημάτων αὐτῷ, ὡς μὴ πλημμυρῆσας, φησί, ὁ ποταμὸς ἢ Ῥεάγοβα κωλύσει τούτοις ἐκείθεν καὶ τὴν τῶν ἀλεύρων διάβασιν. Τοῦτο πεποιηκότες αὐτὸς τε καὶ τινεὶ ὑπὸ χεῖρα αὐτῷ.
- 10 Μαῦρος ὄνομα, πρὸς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεφον ἔχοντες δὲ συνήθειάν τινα ἐν τοῖς μεταξὺ χωρίοις, ἐξενίσθησαν παρ' ἐκείνῳ, ὡς ἄσπου μεταλάβωσι καὶ τραπέζης. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Θεόδωρος ἀνακλιθεὶς ἤσθιεν· ὁ δὲ Μαῦρος τὸ ὑποζύγιον, ᾧ ὁ Θεόδωρος ἐπωχεῖτο, ἐξαγωγὴν εἰς νομὴν, τοῦτο περιεΐπετο. Ἀριστήσας δὲ ὁ Θεόδωρος
- 15 πρὸς τὸν ἵππον καὶ τὸν νομέα τούτου Μαῦρον ἐξῆλθε καὶ ὀνειδιστικώτερον τὸν Μαῦρον ἐπέσκωπεν, ὡς μὴ καὶ αὐτὸν εἰσελθόντα παρὰ τῷ κεκληκῶτι τούτους καὶ ἀριστήσαντα· ὁ δὲ, φησί, ἦθους ὢν ἀγριωτέρου καὶ γλώσσης ἀκρατεστερέας, ὕβρεσι διελοιδορεῖτο τοὺς καὶ προσκαλεσαμένους αὐτοὺς καὶ παραθεμένους τούτοις
- 20 ἐσθίασιν. Οἱ δὲ βαρυνθημῆσαντες ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ Μαύρου «οὐ καλόν, πρὸς τὸν Θεόδωρον εἶπον, ἀδίκως παρὰ τοῦ ὑπὸ σὴν χεῖρα ἡμᾶς ὑβρίζεσθαι». Καὶ ὁ Θεόδωρος ἐκδικῆσαι θέλων τοὺς ξαναγοὺς ῥάβδον μετὰ χεῖρας ἔλαβε καὶ τύψαι περὶ τοὺς πόδας τὸν Μαῦρον ἐπέδραμεν. Ὁ δὲ, φησί, τὴν ῥάβδον καταφερομένην ἰδὼν,
- 25 κλίνας περὶ τοὺς πόδας καὶ ὦμους καὶ κεφαλὴν, ὡς τὴν πληγὴν ἀποκρούσεται, ἔλαθε, φησὶ, τῶν πόδας, τὴν πληγὴν λαβὼν κατὰ κεφαλῆς· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου, φησί, ὁ Θεόδωρος, ἡμέρας δύο καὶ δέκα ἐπιβιὸς τὸν παρόντα βίον μετήλλαξεν. Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκρίθη οὐχ ἐκούσιος μὲν φονεὺς, ἐγγὺς δὲ ἐκουσίου, ὅτι τε
- 30 πρὸς τὸ μόνον ἀμύνασθαι τὸν Θεόδωρον ἀλλ' οὐχὶ καὶ φόνου παρανάλωμα θεῖναι τοῦτον ἢ πρώτη κίνησις αὐτοῦ τῆς ὀργῆς, καὶ

ἔκουσίω ἐγγύς, ὡς τῷ θυμῷ νικηθεὶς ἀφυλάκτως τὴν ῥάβδον κα-
τήνεγκε καὶ τὴν πληγὴν ἐποίησατο· καὶ ὀφείλει ἐπὶ τοισὶ κυρια-
καῖς παρὰ τῆ...

6. Ἱστορία ἐνὸς φόνου «διὰ λόγους τιμῆς»

Τοῦ αὐτοῦ χάριτος ἐπιτιμίῳ δοθεὶς φονεῖ τινι ἐκουσίῳ εἰς ἐξάλειψιν τοῦ ἐγκλήματος. +

- + Ἀνθρωπὸς τις ἐξ Ἀρσῆς, ὄνομα Ξένος, ἐλθὼν εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον ἐξηγήσατο, ὅτι κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν τρύγην ἐφεστῶς ἦν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ἐχόμενος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν στίχον καὶ ἕτερος ὑπὸ χεῖρα τοῦ Πετομένου κυροῦ Γεωργίου τοὺς τρυγητὰς τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἐπετρόπενεν· οἷα δέ, φησί, φιλεῖ ἐν ταῖς πολυχειρίας δεομέναις ὑπηρεσίαις, καὶ γυναικες καὶ ἄνδρες τὸν τρυγητὸν ἐποιοῦντο. Καὶ ὁ τῷ Πετομένῳ, φησὶν, ὑπὸ χεῖρα, εἴτε ὡς νέος ἀκολασταίνων εἴτε καὶ παιδιᾶ χαίρων καὶ τοῖς μετὰ γυναικῶν ἀθύρμασι ἐνηδόμενος, τὰς ὑπ' ἐμὲ γυναικας εἰσιούσας καὶ ἐξιούσας τὸν πόρον οὗ ἐφιστάμην ἐγὼ ἀμπελῶνος, ἐπιπηδῶν αὐταῖς καί, ὡς οὐκ ἐχοῦν, ἐπαφώμενος οὐκ εἶα ποιεῖσθαι τὴν εἰσοδοῦν ἀνενόχλητον. Τοῦτο, φησί, πολλάκις ὑπ' ἐκείνου προαχθέν, τοσαυτάκις εἶχεν ἐμὲ τὴν προᾶξιν ταύτην κωλύοντα. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, ξύλον μετὰ χεῖρας λαβὼν, πληξαι τοῦτον ἐν τινι μέρει προεθυμήθην τοῦ σώματος καὶ δὴ τὸ ξύλον τούτου κατήνεγκα· ὁ δὲ ἐνθεν κάκειθεν περιστραφεὶς, ὡς ἀπίσταιτο τὴν τοῦ ξύλου καταφοράν, καὶ περιελίξας τὴν κεφαλὴν, ἔλαθε κατὰ ταύτης δεξάμενος τὴν πληγὴν καὶ δύο ἐπιζήσας ἡμέρας τὴν ζωὴν ἐξεμέτησε. Καὶ ἐκρίθη φονεὺς ἐκούσιος καὶ ἐπιτιμίῳ ὑπεβλήθη τοῖς κατὰ μέρος ὀηθησομένοις τῷ ἐπὶ τρισὶ κυριακαῖς στήναι παρὰ τῇ πύλῃ τοῦ καθολικοῦ ναοῦ, τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆς, καὶ ἀναφωνῆσαι πρὸς τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας «εὐξασθε καὶ συγχωρήσατέ μοι τῷ ἐγκληματικῷ», τῷ ποιεῖν γονκλισίας ἀπὸ γῆς ἑκατὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἐπιλέγειν ἐν ἑκάστη «ὁ θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἐλέησόν μου» ἄνευ τῶν σαββατοκυριακῶν καὶ τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν κρέατος, τυροῦ καὶ ὧοῦ ἐν ἀποχῇ ἔσται καθ' ὅλην τὴν τριετίαν μετρομένης ταύτης ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς ἐνεστῶσης ἰνδικτιῶνος· τῷ κατὰ πᾶσαν τετραδά και παρασκευῆν, εἰ μὴ

τύχη δεσποτική έορτή, ἄρω μόνω καὶ ὕδατι ὑποζῆν εἰς ὄλας δὲ
 δευτέρας καὶ τρίτας ὄσπρια βραχένητα ἐν ὕδατι, πέμπτας δὲ λάχα-
 να μετὰ ἐλαίου· ἐν σαββάτῳ δὲ καὶ κυριακαῖς καὶ ἰχθυοφαγήσει
 35 καὶ οἶνον πίεται· τὴν δὲ τριετίαν πᾶσαν οὔτε εἰς Θεοῦ ναὸν εἰσε-
 λεύσεται οὔτε τῆς θείας κοινωνίας ἀξιωθήσεται, ἀλλ' ἐστὼς περὶ
 τὰ προπύλαια τῶν θείων ναῶν, ἔνθα τύχη, ἐν τούτοις ἀποδώσει
 τῷ Θεῷ τὰς εὐχάς. Ταῦτα φυλάξεται συντριβόμενος καὶ τὴν συ-
 νείδησιν ταπεινούμενος καὶ οὕτως καὶ Θεὸν ἰλεώσεται καὶ τοῦ
 40 κριματός ἐλευθερωθήσεται. Χεῖρα μέντοι οὐδεὶς τῶν τὰ δημόσια
 ἐνεργούντων τούτῳ ἐπιβαλεῖ, εἰ μὴ βούλεται ἀπειτεῦθεν ἀφορι-
 σμῶ ἀκοινωνησίας εἶναι ὑπόδικος· τὰ γὰρ ψυχικὰ ἁμαρτήματα
 οὐ σωματικὴ ποινή, οὐκ ἀφαίρεσις τῶν προσόντων τῷ φορευτῇ
 ἐξαλείφει, ἀλλ' ἢ τῶν ἐντολῶν φυλακὴ καὶ ἢ συντριβὴ τῆς καρ-
 45 δίας καὶ τὸ ἐξ ὀφθαλμῶν δάκρυον. Ὅστις δὲ τὰ τῶν φορευτῶν
 ἀρπάξει ὡς δῆθεν ἐκδικῶν τὸ κακὸν τὴν μὲν οἰκείαν, ἐπὶ ταῖς
 ἀλλοτρίων ἀρπαγαῖς πρόθεσιν ἐκδηλοῦν κατεργάζεται, ἑαυτὸν δὲ
 παριστάνει, τὰ τοιαῦτα, μύση μᾶλλον ἀποδεχόμενον ἐξ ὧν τὰ
 ἀλλότρια, ὄλη χειρὶ καὶ ὑφαρπάξει καὶ οἰκειοῦται. Οὕτω περὶ
 50 τούτων γνωμοδοτοῦμεν ἡμεῖς, καὶ τάχα οὐ πόρρω τοῦ ἀληθοῦς.
 Διὰ ταῦτα ὁ μὲν Ξένος, εἴ τί που ἔχει ἀκολόβωτον ἔξει τῶν δὲ
 ἀνατεταγμένων ἐπιτιμίων φύλαξ ἐντελής καταστάς ψυχικὴν
 ἑαυτῷ σωτηρίαν περιποιήσεται. +

7. Ἱστορία ἐνὸς «ἐπαναστάτη» μοναχοῦ

Μηνὶ Φεβρουαρίῳ κη'. ἡμέρα β', ἰνδ. ι', ἐπὶ παρουσία τοῦ
δεῖνος καὶ «δεῖνος».

+ Οὐδὲ μόνον ἐν τοῖς τακτικοῖς καὶ ὅσα νόμος στρατιωτικὸς δια-
τάσσεται κατὰ πάντων ἔχει τὰ νικητήρια ὁ ἡμέτερος μεγαλοου-
5 γὸς Κομνηνός, ἅτε διατιθέμενος, αὐτὰ δεξιῶς καὶ στρατηγῶν
οἰκονομικῶς καὶ τοὺς λόγους ἐκάστου τῶν συμπιπτόντων ἐν κρί-
σει οἰκονομῶν καὶ τῆς ἀριστοβουλίας ἐντεῦθεν δρεπόμενος τοὺς
καρπούς, τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐκάστοτε νίκας δηλαδὴ καὶ τὰ
τρόπαια, ἀλλὰ καὶ τοῖς πνευματικοῖς εὐεπιβόλως πλεονεκτεῖ καὶ
10 ὅσα κρίσιν ἐπισκοπικὴν ἀπαιτεῖ· μὴ σφειτεριζόμενος γὰρ τὰ
τοιαῦτα, μηδὲ μεθέλκειν θέλων πρὸς ἑαυτὸν τὰ ἐκ νόμων, τὰ ἐκ
κανόνων ἀπονεμηθέντα τοῖς ἐπισκόποις μέγα κἀντεῦθεν τὸ κλέος
αἰρεῖ καὶ μεγάλην ἐκ τούτου ἑαυτῷ περιποιεῖται τὴν εὐκλειαν, ἣ
ὄτε τροποῦται μὲν πολέμια γένη, πόλεις δὲ αὐτῶν καθαιρεῖ καὶ
15 πολυτρόπως ταπεινοῖ τὸ ἀντίμαχον. Ἐκεῖ μὲν γὰρ τὴν στρατιω-
τικὴν ἐμπειρίαν αὐτοῦ παριστᾶ, ἐν τούτοις δὲ τὸ πρὸς τοὺς νό-
μους προσεκτικὸν καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας εὐλαβὲς δια-
δείκνυσιν· εἰ δὲ τὸ πρὸς αὐτοὺς συντηρητικὸν εὐλαβείας ἐστὶ πα-
ραστατικόν, εὐλάβεια δὲ θεοσεβείας γνωριστικὴ, αὕτη δὲ θεοῦ θε-
20 ραπευτικὴ, μεῖζον ἄρα τοῦ ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς κατορθωτικῶν
τὸ ἐν τοῖς τοιούτοις προσεκτικόν· καὶ ὡς οὐ πόρρω βάλλει ὁ λό-
γος τοῦ ἀληθοῦς, τὰ ἐφεξῆς γνωριεῖ.

Προσηλθε τῇ τούτου μεγαλειότητι ὁ ἐνασκούμενος μὲν τὸ προ-
τοῦ τῇ κατὰ τὴν Ἑλλάδα σεβασμῖα μονῆ τοῦ τιμίον Προδρομόμον,
25 διὰ τινὰ δὲ συμπεσόντα ἐκεῖθεν ἐκδιωχθεὶς παρὰ τοῦ προστατή-
σαντος ἐν αὐτῇ σεβασμιωτάτου ἐκείνου κῦρι Μαξίμον, μοναχὸς
Θεοδόσιος ὁ Σπίγγης καὶ ἐξήτησεν ὀρισμῶ τῆς Κομνηνικῆς
ἐξουσίας πάλιν εἰσαχθῆναι ἐν τῇ μονῇ· ὁ δὲ κραταῖος Κομνηνός
ἀναμαθῶν πόθεν, ὡς ἀφορισμῶ τοὺς τῆς μονῆς ὑπέβαλε μοναχοῖς
30 ὁ πρὸ μικροῦ ἡγουμενεύσας ἐκεῖνος, ὁ Μάξιμος... περὶ τοῦ μὴ
καὶ εἰσέτι εἶσαι τὸν Σπίγγην ἕνα γενέσθαι τῆς ομάδος τῶν μο-

ναχῶν καὶ τὴν ἀκοήν καὶ μόνην τοῦ ἐπιτιμίου ὑποσταλεῖς εἰς
 ἡμετέραν σκέψιν τὰ περὶ τούτων ἀπέλυσε, καλῶς εἰδῶς καὶ
 εὐσεβῶς βουλευόμενος ἀπονέμειν «τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ
 35 τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». ἐπισκοπικὴν ἀξίαν ἐντεῦθεν τιμῶν καὶ τὰ
 τοῖς ἐπισκόποις ἀνήκοντα διὰ φιλοδοξίαν μὴ οἰκειούμενος. Κατὰ
 τὸ πρόσταγμα γοῦν τὸ εὐλαβές καὶ Κομνηνικὸν ἀθροοὶ ἐγγεγόνει-
 μεν σήμερον ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἄσσαν σεβασμίᾳ μονῇ τῆς ὑπερα-
 γίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Περιβλέπτου, καὶ παρῆν μὲν
 40 αὐτίκα καὶ ὁ σήμερον τιμιώτατος καθηγούμενος τῆς τοῦ Προδρο-
 μου μονῆς κῆρις Ἀθανάσιος, παρόστη δὲ καὶ ὁ Σπίγγης αὐτὸς
 καὶ ἠρωτήθη ἐπὶ κοινοῦ τὸ αἴτιον τῆς πρὸς τὴν Κομνηνικὴν με-
 γαλειότητα προσελεύσεως καὶ τῆς ἐκεῖθεν πρὸς τὴν ἡμετέραν
 εὐτέλειαν ἀπολύσεως· καὶ εἶπεν, ὡς «Οὐδὲν ἄλλο ἠήτησάμην τὴν
 45 ἐξουσίαν, ἢ τὸ εἰσελθεῖν ἀπερικόπως αὐθις εἰς τὴν μονήν, ἐν ἧ
 πολλὰ κεκοπίακα· μηδεμιᾶς γὰρ φησιν εὐλόγου προκειμένης
 αἰτίας τοῦ ἐκεῖθεν ἐκδιωχθῆναί με. δικαίως οἶμαι αἰτοῦμαι τὴν
 εἰς τὴν μονήν καὶ εἴσοδον καὶ διαγωγὴν. μεθ' ἧς εἶχον ἐν ταύτῃ
 τιμῆς καὶ τάξεως οἰκονομικῆς. Ὁ δὲ σήμερον καθηγούμενος τῆς
 50 μονῆς ὀλιγολόγος οὕτω πλασθεῖς, ὡς κατεφάνη ἀπὸ τῆς φύσεως,
 βραχέα τινά, καὶ ταῦτα μετὰ μετροῖον τοῦ ἥθους, πρὸς τὸν Σπίγ-
 γην ἀπελογήσατο, μὴ αὐτὸν γενέσθαι τῆς τούτου ἐκεῖθεν αἰτίου
 ἐκβολῆς, ἀλλὰ πάντως αὐτὸν καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰς σύστασιν
 τούτων εἰλητάριόν τι τοῦ κόλπου ἐξετεγκῶν ἐπὶ τοῦ μέσου ἐκδέ-
 55 δωκεν. Ἦν δὲ ἐν αὐτῷ γράμμα τοῦ προηγουμενεύσαντος ἐκείνου
 ὀσιωτάτου κῆρι Μαξίμου πρὸς τὴν δλότητα τῶν ἀδελφῶν, κατα-
 λέγον μὲν τινα τοῦ Σπίγγη κατὰ τῆς μονῆς ἀμασθήματα, ὑπο-
 βάλλον δὲ τὴν ομάδα τῶν ἀδελφῶν παλαμναίοις ἀφορισμοῖς, καὶ
 τὸ τούτων μεῖζον καὶ ἀναθέματι. εἰ τὸν Σπίγγην ἔτι ἐν τῇ μονῇ
 60 παραδέξονται· τὸ δὲ γράμμα τοῦτο ἴσον μὲν ἦν τῆς τοῦ κυροῦ
 Μαξίμου μονῆς, ὑπογραφήν δὲ κάτωθεν ἔφερεν τοῦ παναγιωτά-
 του καὶ σώμα καὶ ψυχὴν Ἀθηνῶν. Προσέθετο δὲ ὁ καθηγούμενος
 μὴ τοῦτο μόνον εἶναι τὸ τῆς μονῆς αὐτὸν ἀποβουκολοῦν, ἀλλὰ καὶ
 σημείωμα τοῦ σήμερον πανιερωτάτου Ἄσσης καὶ ἐν Κυρίῳ συνα-
 65 δελφοῦ ἡμῶν κῆρι Κωνσταντίνου, ἐξ ὁμολογίας καὶ καταθέσεως
 αὐτοῦ τοῦ Σπίγγη προβὰν καὶ δηλοῦν καταδέξασθαι μηδέποτε

παρ' ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ ζητῆσαι τὴν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ μονῇ
 συγκατοίκησιν, ἀλλὰ πάντῃ εἶσαι τοῦτο τὸ μέρος ἀνενοχλήτους
 ἡμᾶς, καὶ ἐνεφάνισα ἄν καὶ αὐτὸς, εἰ ἐν προαγνώσει ὑπῆρχον τοῦ
 70 μέλλειν κινήσαι λόγους τὸν Θεοδόσιον περὶ τῆς εἰς τὴν μονὴν
 εἰσελεύσεως· νῦν δὲ μόνῃν πρόθεσιν ἔχων τοῦ προσκυνῆσαι τὴν
 ἐξουσίαν, ἐν τῇ μονῇ παρέλιπον τὸ σημείωμα. Καὶ ὡμολόγει μὲν
 καὶ ὁ Σπίγγης τὸ προβῆναι παρ' αὐτοῦ τὸ τοιοῦτον σημείωμα,
 ἀνάγκην δὲ εἶπε γενέσθαι αἰτίαν τῆς ἐκείνου ποιήσεως· ἐν φυ-
 75 λακῇ τε γὰρ ἦν αὐτίκα δημοσία καὶ κακουχία, φησί, καὶ δι' ἐπι-
 θυμίαν τῆς ἐκεῖθεν ἀπαλλαγῆς ὑπόσχεσθαι καὶ ἄκων τὰ ἐν ἐκείνῳ
 τῷ σημειώματι. Καὶ ὁ μὲν Σπίγγης τοιαῦτα ἡμεῖς δὲ περισκοπή-
 σαντες εἰ χορῆ καὶ τὸν δεσμὸν τοῦ προηγουμένου ἔχειν τὸ κῶρος
 καὶ τὸ σημείωμα τὴν ἀσφάλειαν, ἀπραξίαν καὶ ἀμφοτέρων ἀπε-
 80 φηνάμεθα, τοῦ μὲν ὅτι τὰ κατὰ βίαν οὐκ ἐξῶνται, εἰ γε τοῦτο
 φανῆ κατεξετασθῆν καὶ ὁ ἐπίσκοπος τὰ περὶ τούτου σαφημιεῖ, τῆς
 δὲ τοῦ καθηγουμένου γραφῆς ὅτι οὐδένα εἶδοιεν τῶν χριστιανῶν
 εἶναι δίκαιον ἀναθέματι ὑποβάλλεσθαι, κἂν εἰς τὰ ἀμαρτημάτων
 ἐξολισθήσῃ ἐπιλόρητα. εἰ μὴ τὰ εἰς τὴν πίστιν φανῆ ἑτεροδοξῶν
 85 καὶ μέχρι τέλους τῇ ἑαυτοῦ μονοτονίᾳ ἐμμείη, καὶ μηδὲ ἄλλως
 εἰς ταῦτα τὸν καθηγούμενον ἐκεῖνον ἐλθεῖν, φρονήσεως ὄντα καὶ
 διακρίσεως μέτοχον, ἢ ὅπως τὸ αὔθαδες τοῦ Σπίγγη κατασταλῆ
 καὶ τὸ τραχύτερον ἐξομαλίση τῆς αὐτοῦ διαθέσεως. Ἄ δὲ ἦν
 εἰκὸς ἀναδιδάξαντες τὸν Σπίγγην καὶ τί τὸ τῆς μοναχικῆς πολι-
 90 τείας ἐπάγγελμα, ὅτι ταπεινώσεως σύμβολον καὶ ὑποπτώσεως
 καὶ ὑποταγῆς καὶ ὡς χορῆ καὶ τοῦτον τοῦτο τὸ σχῆμα περιβαλό-
 μενον μὴ φιλοδοξεῖν, μὴ φιλοπρωτεῖν, μηδὲ διώκειν τιμὴν, ἀλλ'
 ἐκ καταστολῆς ἡθῶν, ἐκ τρόπων ἐπεικῶν, ἐκ βίου ὀρθότητος, ἐκ
 ταπεινώσεως, ἐκ πραότητος διώκεσθαι ὑπὸ τῆς τιμῆς, λύραν μό-
 95 νον ἐφάνημεν (τὸ τῆς παροιμίας) εἰς ὄνου ὠτα ψαλάσσοιτες· εἰ
 γὰρ τὰ ἀναγεγραμμένα, εἶπομεν, διαπράττης καὶ κατάθη ἐγγρά-
 φως ὑποκεισθαι τῷ ἡγουμένῳ, ταπεινοφρονεῖν, τὴν ἀδελφότητα
 μὴ ἀναταράσσειν, μὴ κατὰ τοῦ καθηγουμένου τι πονηρεύεσθαι
 καὶ ὅλως μὴ τὰ τῆς μονῆς ἀναστρέφειν (ταῦτα γὰρ ἡ ἐπισκοπικὴ
 100 ἀπῆται παραίφασις) μέγας ἔση παρὰ Θεῷ καὶ παρὰ ἀνθρώποις
 αἰδέσιμος. Ὁ δὲ ταῦτα μὲν ὡμολόγει ποιεῖσθαι, τῆς ζητήσεως δὲ

τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἐνεργήματος καὶ τοῦ τόπου, ἃ καὶ ποῖν (ὡς
 ἔλεγεν) εἶχεν ἐν τῇ μονῇ. οὐκ ἀφίστατο, ἀλλὰ καὶ ἀντίγραφον
 παρὰ τοῦ καθηγουμένου ἐξήτει ὥσπερ μετ' ἐπιτάξεως πρὸς τὴν
 105 τῶν τοιούτων αἰθῆς ἀποκατάστασιν· καὶ δῆλος ἐκ τούτου κατε-
 φάνη ἡμῖν δ' οὐδὲν ἕτερον εἰς τὴν μονὴν παραβιάζειν εἰσελεύσιν.
 ἢ ὡς τὰ ἐν ταύτῃ ταράξῃ καὶ τῆς ἀοχῆς τὸν καθηγουμένον
 <πα>ραλύσει καὶ αὐτὸς αὐτῆς ἐπιλάβηται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καθ'
 ἐσπέραν λελάληται καὶ τὸ συνέδοριον διαλέλνται· ὁ δὲ πρωΐας
 110 ἐ<π>ιλαμπάσης ἐπανελεθὶν οὐ προσέθετο, ἀλλ' ἠγήσατο λῆρον
 τὰς <τῆς> ἡμῶν τε ταπεινώσεως ὑποθήκας καὶ τὴν ο<ικ>είαν
 γνώμην στήσαι ζητῶν εἰς τοὺς ἕξω περισπασμοὺς ἐσαῦθις ἐτροά-
 πετο, καὶ τοῦτο δὴ <τὸ> τῆς ἀγίας Γραφῆς ἄφαντος ἐγένετο ἀφ'
 ἡμῶν. Ἡ μὲν οὖν τῆς Κομηνηρικῆς ἐξουσίας τοῦ Σπίγγη παρὰ-
 115 πεμφις πρὸς τὴν ἐπισκοπικὴν τῶν κατ' αὐτὸν ἐπίσκεψίν τε καὶ δί-
 αιταν καὶ ἡ ἡμετέρα πρὸς αὐτὸν ὑποθήκη καὶ ἡ τούτου πρὸς τοὺς
 ἡμετέρους λόγους ἀποστροφῇ ἐτελεύτησεν ὧδε· μεταξὺ δὲ τῶν
 λαλομένων ἕτερόν τι παρεμπεσὸν τοῦτο μᾶλλον ἀπραγμόνως τῆς
 τοῦ Προδοῦμον μονῆς ἐκβάλλει τὸν Σπίγγην, τὸ μὴ παρὰ ταύτη
 120 δηλαδὴ ἀποθέσθαι τρίχα τὴν κοσμικὴν, ἀλλ' ἐν τῷ μοναστηρίῳ
 τῶν Καροῦτῶν, ὡς αὐτὸς ἐπὶ κοινοῦ ἀνεφθέγξατο. Καὶ ἐπεὶ οἱ
 κανόνες μετὰ σφοδρότητος διατάσσονται τοὺς ἐν τισιν τῶν μονῶν
 ἀποκειρομένους, εἴτα πρὸς ἑτέρας μεταφοιτῶντας, εἰς τὰς ἐν αἷς
 ἀπεκάρησαν ἀποστροφέσθαι, μὴ πειθομένους δὲ ἀφορισμοῖς παρὰ
 125 τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας καθενυβάλλεσθαι, παρηγγείλαμεν
 κοινῶς τῷ καθηγουμένῳ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν μονῇ πολυώρησε·
 κρεῖσσοι γὰρ ἡ τῶν ἱερῶν κανόνων συντήρησις τῆς ἀπ' αὐτοῦ
 ὠφελείας ἴσως καὶ χροσιότητος· ἀλλὰ καὶ ὅσους ἔχει ἐξ ἑτέρων
 μονῶν, εἶπερ αἱ κατ' αὐτοὺς μοναὶ ἐν τῷ καθεστῶτι ἐστίν, ὥσπερ
 130 δὴ καὶ ἡ τῶν Καροῦτῶν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ἐγγυὲς ἐθνῶν ἢ τῷ
 χροῖνῳ τυχὸν διεφθάρησαν, πρὸς τὰς ἐαυτῶν ἀποπέμψασθαι. Εἰς
 ἀναχαίτισιν δὲ τῶν ἴσως ἀντιλαλήσαι πειραθησομένων μοναχῶν
 τῇ κρείσει ἡμῶν ταύτῃ, καὶ τὸν περὶ τούτων σεπτὸν κανόνα <ἐν>
 τῷ παρόντι κατεγράψαμεν ὑπομνήματι· ἔχει δὲ οὕτως: «Εἴ τις
 135 μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδοάσας μονῆς εἰς ἕτερον μεταπέσει μονα-
 στήριον ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσχωμάσῃ καταγῶγιον, αὐτὸς τε καὶ ὁ

τοῦτον ὑποδεξάμενος ἀφωρισμένος εἶη, ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς». Ταῦτα ἐλαλήθη, ταῦτα ἐκρίθη, ταῦτα ἐγράφη καὶ ἐπεδόθη μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι τοῖς προγεγραμμένοις.

R E S U M E

Jean Apokaukos, un littérateur byzantin «contemporain».

Le métropolite de Naupactos Jean Apokaukos (± 1155-1234/35) est une personnalité bien connu aux historiens. Mais il est bien connu aussi comm un littérateur byzantin. L'oeuvre de Jean Apokaukos témoigne, d'un aspect philologique, qu'Apokaukos a été un littérateur incomparable. C'est cette dimension de l'oeuvre d'Apokaukos que l'auteur du cet article veut accentuer ici. Il considère Apokaukos comme un narrateur excellent qui connaît bien la manière d'exciter l'intérêt de son lecteur, exactement comme un littérateur «contemporain»

B. KATSAROS